

ספר ויעל אריהו

זה ספר איש דבי עשרת צבי אבי אבי רב פעלים מקבציאל .
עשרת זהב צפירת תפארה הוא זיוה הוא הדרה אבי התעודה
הוא הודה ראש נולת אריאל גדול ישמו בישראל . הוא ניהו
עמיד וצית מר זקני הרב המוסלא בנסתר ובננלה וכתר ישם טוב
עולה כקשית כמוהריר אליהו יעקב הכהן מראב מסלתון
וצוקיר וזיעיא ועל ישראל . מאשר נמצא בכתובים כתבת ידי
קודשו והימה פזורים ואספתי באומריים מן הכא לידי והאל יתי
יעזור לי להדפיס את יתר הפליטה וכן הבן ישואל . זכותו של
עמיד הרמז וציל יעמוד לי ולזרעי עד ביאת הנואל אכיר .
כיד הצבי יהודה חיים הכהן מסלתון סימ.

פה קהיר (מצרים) יעיא

נדפס ברסוס

עיה יוסף בן יחזקאל חאמין סימ

שנת ה' תפרי"ח לפ"ג

1938

Imprimerie JOSEPH HEZKIEL - Caire.

הקדמה ממני בן בנו של הרב המחבר בשפה רפה מדבר

וינידו צדקתו הי חסיד הי עניו ישירו תהלתו
פנה זיוה פנה הדרה. ידיו רב לו לפי נורלו
ומהללו הוא ניהו מעלת עט"ר וצ"ת מר וקני
הרב המופלא בנסתר ובנלה לו משפט הבכורה.
כקשית כמוהר"ר אליהו יעקב הכהן
מסלתון וצוק"ל וזע"א יהי עליהם נתרה.
ואשר נמצא בכתובים כתיבת יד"ק תדושי
תורה. מהם תדושים בדברי הפוסקים וגם
דרכי נועם ע"ס התנ"ך מצאם מפוזרים אנה
ואנה עשויות שורה. ואני בעונ"י אמרתי ארוצה
להוציאם לאור יפוצו מעיינותיו הוצה כרוב
אחר מקצה לקוח את ספר התורה. הנס דלא
אסתייעא מילתא להדפיס כל מילי דמר ויבא
ער נסירא. אמרתי ויהי מה השתא הכא נתחיל
והאל יתברך יעזור לן לנומרה של תורה.
ובואו ונתחיק טובה להרין מרגניתא סכא האי
צורבא מרבנן חר מינן רב תביא ההכס השלם
כמוהר"ר מרדכי הכהן מסלתון הי"ו אשר
השתדל לקבץ על הנבואות להרפסת קונטרס
זה הן סמיכה בעורה. מאנשי סגולה עם בחר
לנהלה אנשי עי"ת ניריק יע"א. אחת הי
תשמרם וכבבת שומרם כיריא. ובכלל הברכה
אני אברך לדודתי האשה היקרה בתו של
מלך הרמ"ז האשה הכבודה והצנועה הנברת
והמעטירה מרת צלחה תבורך מנישים מלכות
פילנשים אשה בעורה. ותפילתי קבע ישלם
הי כפעולם אל עליון נואלם לער לעולם
חוסנא חוקפא ויקרא.

בראשית מאמר רבר שפתיים בקסתי אסתח
נגד מלכים מאן מלכי רבנן אמרתי
אדברה. על זאת המחברת סאירה ומוהירה
כלבנה ברה ורבו יתירה. קטן הכמות ורב
האיכות. תורת האדם הנרול בישראל נרול
שמו זתהי המשרה על שכמו כמלאך האלהים
נורא. הידוע ומפורסם לש"ט ולתהלה למסורסמות
אין צריך ראיה תורה ונרולה וענוה יתירה.
מתנהג כחסידות משים [עצמו כבשר לעשות
הטוב והישר על פי התורה לעובדה ולשומרה.
העמיד תלמידים הרבה רובם חכמים וגבונים
מקרא משנה ונמרא. זכה וזיכה את הרבים
זכות הרבים תלוי בו. איש שהכל בו אספקלריא
המאירה. תורה מחזרת על אכסנייא שלה זרעו
בו לטיהו ממנו הוא כמעשהו זאת חוקת
התורה. נגיעות דומות לשרשים כולם קדושים
ראשי אלפי ישראל הימה המנורה המהורה.
הם וכניהם על התורה ועל העבודה אנשי אמת
שונאי בצע על פי התורה. אילן ששרשיו
טרובים ופירותיו מתוקים פרו קודש הלולים
ותכו ממתקים זאת התורה. נרע בשערים שמו
במעשיו ובמקומו מעמו ונימוקו עמו מעם שיש
בו ריח תורה. ראשית חכמה יראת הי יראת
הי היא אוצרו תוכו כברו הולך ביושרו היא
העולה יסוד המעלה עוד זאת היתה יתירה.
לא פסיק נירסא מפומיה אנב דחקא כי אם
בתורת הי חפצו ובתורתו יהנה יומם ולילה
לעובדה ולשומרה. וכבוד נרול עשו לו כמותו

ספר

ויעל אליהו

מערכת אל"ף

נמי מקרו אדם אם בן היאך ניכר דאדם זה
לא נכנס נויים בתוכו גם כן. עד כאן דבריו.
ולפי מ"ש לא קשיא ולא מידי ודויק.

ואנב ראיתי להרב רות אליהו זכרונו לברכה
דף כ"ב עמוד א' שכתב על דברי

התוספות הנזכר לעיל וזה לשונו ואומר ר"ת
דיש לחלק בין אדם להאדם והקשה אלי הרב
מוהר"ן הוה"ו זכרונו לברכה מההיא דמסכת
כתרא דף נ"ה עמוד ראשון רבי בנאה הוה
מצ"ן וכו' כי מסא למערתא דאברהם וכו'
והקשו התוספות והא קברי נויים אינם משמאים
משום דאין קרויים אדם ואפ"ל רבנן דפליגי
אריש ואברי דמטמאין באהל. מכל מקום בקבר
שלפני הכבוד לא מרבי לה בניור דף נ"ד
אלא לענין נגיעה או בקבר לרבות קבר שלפני
הדיבור ומקרא דכתיב נבי נגיעה מרבי לה
התם. ויש לפרש דאברהם נקרא אדם דכתיב
האדם הגדול וכן אדם הראשון ולהכי אין
למעטם מקרא דאדם עד כאן. ולפי דברי ר"ת
ז"ל דאומות העולם נקראו האדם אם כן עדין
הקושיא במקומה עומדת דאברהם אבינו עליו
השלום נקרא האדם הגדול. ותירץ הרב ז"ל
על פי מה שכתב מהרשי"א ז"ל בספר נופי
הפכות כלל ל"ג וזה לשונו כתבו התוספות
שר"ת מחלק וכו' והרא"ש גילה סודם בתוספותיו
קמא דף ל"ח וטעמו דהאדם הוי מיעוט אחר
מיעוט. אדם מיעוט אחר דאין אומות העולם
קרויים אדם האדם בהיא מיעוט אחר האדם

החשוב

אדם. אתם קרויים אדם. עיין להתוספות
במסכת עבודה זרה דף נ' עמוד א'

ד"ה כהנים ולויים וכו' שהקשו אהא דאמרו
כ"ש"ס מנין שאפ"ל נוי ועוסק בתורה היה
ככינ תלמוד לומר אישר יעשה אותם האדם
וכו'. משמע הכא דאומות העולם נמי איקרו
אדם ותימא דהא אמרינן בעלמא דאין קברי
נויים מטמאין באהל משום דכתיב אדם כי
ימות באהל אתם קרויים אדם ואין אומות
העולם קרויים אדם ואומר ר"ת דיש לחלק
בין אדם להאדם וכו'. ואי תימא הא אמר
בפרק השולח יש קנין לנכרי בארץ ישראל
לחפור בה שיחין ומערות שנאמר והארץ נתן
לבני אדם ואומר ר"ת דאומות נמי מקרו בני
אדם שרוצה לומר בני אדם הראשון. עד כאן
לשונו. ופשוט הוא דר"ת דתירץ דאומות
העולם נמי מקרו בני אדם לא הרר ביה ממה
שתירץ בתחילה דיש לחלק בין אדם להאדם
וסבירא ליה דאומות העולם קרויים האדם דוקא
וגם קרויים בני אדם אבל אדם לא אקרו כלל
ומה מאוד תמהני על הרב כתונת יוסף זכרונו
לברכה בהילוק שכתב על דברי התוספות הנז'
שתירצו דאומות העולם נמי מקרו בני אדם
וזה לשונו ותימא לפי זה הדרא קושיא לדוכתא
איך למרו בנמרא בהמקבל דאין קברי נויים
מטמאין משום דכתיב אדם הא כיון דנויים

החשוב וכו' והוא ליה מיעוט אחר מיעוט ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות, ובהא מתורצת הקושיא דשפיר תירצו התוספות דאברהם נקרא אדם דכתב האדם והוא ליה שני מיעוטי ולרבו אפילו לאברהם שהיה בן נח לדנו כישראל ממש ונקרא אדם כישראל וממא. עד כאן דבריו ז"ל, וקשיא לן טובא דלדבריו ז"ל אם כן גם אומות העולם שנקראו האדם כדכתב אשר יעשה אותם האדם הוה ליה מיעוט אחר מיעוט והוא לרבות ואם כן היה צריך שקברי נויים ישמאו כדאשכחן נבי אברהם וצריך לי עיון, ועיין להרב פרי חדש מ"ח ז"ל בתירושו לבתרא שהקשה קושיא מוהר"ן הנזכרת ותירץ דהיא דהאדם הנדול היא היא הידיעה וכאלו אמר פלוני שנקרא אדם הנדול והוא ליה כאלו כתיב אדם עיין שם.

מערכת בית

ברכת המזון, ראיתי להר"ן זכרוננו לברכה במסכת סוכה פרק לולב הגזול על המשנה שאמרה מי שהיה עבד או אישה או קטן מקרין אותו עונה אחרים מה שהם אומרים ותבא לו מארה וכו' כתב וזה לשונו בן מברך לאביו ברכת המזון ובפרק מי שמתו שקלינן וטרינן אישה בברכת המזון דאורייתא או דרבנן ונימ להוציא אחרים י"ה וכו' ואתו למיפשטא מהא דאשה מברכת לבעלה ומוציא אתו אלמא דמחייבא מאורייתא דהך מתניתין לאו בעונה אחרים מה שהם אומרים היא בעונה דמתניתין אלא בשומע ושותק והוה דדילמא כדאכל שיעורא דרבנן דמחייב בברכת המזון מדרבנן ואתי דרבנן וכו' ולהך אוקמתא כי קתני בן מברך לאביו היינו בן שהגיע לחינוך דחוביה מדרבנן אבל למאי דקימא לן דאשה מחייבא מדאורייתא מתוקמא מתניתין כפשטא בכך נדול וכדאכל איהו שיעורא דאורייתא ואתו

הני ומפקי ליה וכו' עד כאן, ועיין להרב הנזכר זכרוננו לברכה בספיק דקידושין על משנת כל מצות הבן על האב וכו' בדיה צאו וראו מה עשה נוי אהו וכו' שכתב היפך זה דכתב וזה לשונו ונרסינן בנמרא עלה דאמר רבי יוסף מריש הוה אמינא וכו' ומכאן למד ר"ת דנשים שפטו במצות עשה שהומן נרמא אם רצו עושות ומברכות דהא סומא לר"י אף על פי שפטור אם בא לעשותם מברך הוא עליהם וכו' ומינה לנשים כיון דאי רצו עושות וכו' אבל אהיג דכל שמהוייב בדבר מדרבנן מפי מדרבנן אפילו במידן דאית ליה עיקר בדאורייתא והיג מוכה בפרק מי שמתו דאמרנן דאי נשים בברכת המזון מדרבנן מוציאות אנשים ידי חובתם כדאכיל שיעורא דרבנן אף על גב דאית ליה עיקר מאורייתא וכי תימא מכל מקום בדליה ליה עיקר מדאורייתא אתי דרבנן ומפי דרבנן וכיון שבן למה אמרו קטן לא יפרוס על שמע והא כל שהגיע לחינוך מחייב מדרבנן איכא למימר דקטן אינו מחוייב בדבר כלל וכו' ולפי זה הא דתניא בפרק מי שמתו בן מברך לאביו ואשה מברכת לבעלה ואוקימנא כדאכל שיעורא דרבנן לאו בכך קטן איירי וכו' אבל בן נדול איירי וקמשמע לן כופר מברך ובור יוצא משום דבעי למיתני עלה תבא מאירה וכו' עד כאן לשונו, הרי מוכה בפירוש דההיא בן מברך וכו' לא מתוקמא אלא בנדול דוקא היפך ממה שכתב הוא זכרוננו לברכה בפרק לולב הגזול וצריך לי עיון, שוב אחר זמן ראיתי להרב המעלות לשלמה ברה קיינ ע"ב שנתעורר בזה עיון שם באורך.

בתי דינים, דיני נפשות, ראיתי להרב ידי משה זכרוננו לברכה בפירושו

על מדרש סדר בלק שאמרו שם על פסוק קח את כל ראשי העם והוקע אותם לה' וכו' אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה הושיב להם ראשי סנהדרין והיו דנים כל מי שהלך לפעור וכו'

בזמן מתיב רשביא מנין לכהן וכו' והא הכא כיון דברוך ליה עבר ליה זמניה וקתני דעבר הביע בדלא סיים וכו' והתניא סיים כל ברכותיו שאני הכא כיון דאלו וכו' הדר סברך כוליה יומא זמניה הוא עד כאן. והש"ס לא נחת לחלק בין אנדי ללא אנדי אלא בין בזמנו לשלא בזמנו ודוק. ועיין גם כן להתוספות בסוגיא הנזכרת שהיא בדה כיה ע"ב ודוק. שוב ראיתי להרב צרור הכסף בדה ק"ב ע"ב שהקשה קושיא זאת ותירץ עיין שם.

בנפול אויבך אל תשמה, ראיתי להרב מוהרי"ח סלאני

יצו (ז"ל) בספרו הבהיר דרכי חיים בפירושו על מסכת אבות פ"ק די משנה כ"ה דף ק"ל עמוד שני שכתב וזה לשונו והנה מה שאמר בנפול אויבך אויב זה מירי בישראל דהכי אוקמה הש"ס בפרק קמא דמנילה דף ט"ז עמוד ראשון והיינו כשהוא רשע ואינו הולך בדרכי הי וכו' שכתבו המפרשים ז"ל יע"ש. והוא תימא על מוהרי"ח לירמא זכרונו לברכה דרצו להכריע שהוא דוקא באומות העולם דנראה דאשתמיט מיניה סוגיא זאת וצריך עיון. וראיתי למוהר"ח הנזכר יצו בספרו הבהיר לב חיים חלק ראשון דף קמ"ז עמוד שני בהשפלות דרכי חייך שכתב וזה לשונו דאמרו שם להדיא דבנפול אויבך וכו' הוא דוקא בישראל ולא באומות העולם וכו' תמהתי על דברי מוהרי"ח זכרונו לברכה שכתב דדוקא באומות העולם דהוא דפך סוגיא זו והנחתי דבריו בצ"ע ככתוב בפנים. ושמעתי מקשים דהיה לו להקשות על דבריו דאיך יתכן לומר דבנפול אויבך הוא דוקא באומות העולם דשמע מינה הא בישראל מותר וזה לא יתכן מצד הכברא זה תורף דבריו. ולא ידעתי מה להם כי יצעקו א"י לאמר דלא הקשיתי על דברי הרב מצד הכברא דאם לפי דעתם שאין דברי הרב מוכנים בלאו הכי מה בכך ואני לא

וכו' כתב הרב הנזכר זכרונו לברכה וזה לשונו הושיב להם ראשי וכו' פירוש לפי שאין דנים שנים ביום אחד ואמר חלק להם ראשי סנהדרין פירוש חלק להם בתי דינים שלא יהיו נידונים בבית דין אחד. עד כאן. ותמיהא לי מלתא טובא על הרב זכרונו לברכה דהא במסכת סנהדרין דף ל"ה עמוד ראשון הקשו על הא דהושב להם וכו' וזה לשונם מאי מעמא אילימא משום שאין דנים שנים ביום אחד והא אמר רבי יוחנן לא שנא אלא בשתי מיתות אבל במיתה אחת דנין אלא כדי שישוב חרון אף הי מישראל. עיין שם. ואם כן איך פירש הרב זכרונו לברכה לפי שאין דנים שנים ביום אחד וכו' וצריך לי עיון.

בל תוסיף. עיין להרא"ם זכרונו לברכה

סדר ואתחנן על פסוק לא תוסיפו כנון השם פרשיוח בתפילין חמש מינין בלולב וכו' שבתוך דבריו הקשה וזה לשונו ואי תימא מהכא משמע דלכולי עלמא היכא דלא אנדי לית בהו איכור בתו ואם כן טיפא דהך ברייתא דקתני אם פתח לברך ביכ לא יאמר הוא"ל ופתחתו לברך אוסיף ברכה אחת מש"ל אמאי לא הא לא אנדי כבר תירצו בנמרא שאני התם בזמניה הוא עד כאן. ולא זכיתי להבין דבריו קודשנו ז"ל דבתחילה כתב דהיכא דלא אנדי אפילו הוא בזמנו ליכא משום בל תוסיף דהאי לתודיה קאי והאי לתודיה קאי ומשום הכי הוקשה ליה סביריתא דביב דאסרה לתוסיף אפילו דלא אנדי ואם כן מאי מתרין כבר תירצו בש"ס שאני התם דזמניה הוא מה יושיענו זה עדין הקושיא במקומה עומרת ונס הש"ס כשתירין זה לא על הקושיא הנזכרת תירין כן אלא על ענין אחר והוא דבתחילה אמרו בש"ס אלא מעתה לדברי רבא דסבירא ליה מצות אינם צ"ב הישן כהן בסוכה ילקה משום בל תוסיף ותירין שאני אומר מצות אינו עובר עליהם אלא

לא רציתי להקשות מצד הכבדא במקום דיש להקשות היפך שיש ערוך כי דרכי ברוב המקומות שלא להקשות מצד הכבדא במקום דיש כתיבה מדברי הש"ס וכל שכן בקונטרס זה דרכי חיים שלא רציתי לשום בתוכו פלפול כלל כי אם בדרך ההכרה במקומות מועטים ובקיצור נמרין והו' לכו יחיבנא להו כל דיליהו אבל לפי האמת הוא דאין להקשות על דברי מהר"ל זכרונו לברכה מצד הכבדא כלל ודבריו הם ברורים דהא דכתב דבנפול אויבך וכו' הוא דוקא באומות העולם הוא מכה מה שהכריח שם בדבריו דאויב אינו נקרא ישראל אלא שונא ואחר דהכריע שם דשמואל הקטן איירי באומות העולם מכה הכרח זה בדר דבריו וכתב דההוא דוקא באומות העולם דבישראל הוא עובר על דברי תורה על לא תקום וכו' ולא ידעתי מי פתי ויאמין דאזהרת שמואל הקטן הוא דוקא באומות העולם ולישראל יהיה שמח וכו' ואם כן אין שום קושיא על דברי הרב כי אם דמה שכתב הוא היפך סוגיא דמנילה ועדין צריך עיון עד כאן.

ונראות נפלאותי איך כתב מהר"ל זכרונו לברכה דישאל אינו נקרא בשם אויב כי אם דוקא שונא והרי מקרא מלא דיבר בכתוב כי תפגע שוה אויבך או המורו תועה השב תשיבנו לו זהו דוקא על ישראל דאבידת הגוי אינו חייב להחזירה ואדרבא איסור יש בדבר שכן פסק הרמב"ם זכרונו לברכה בהלכות גוילה ואבידה פרק י"א הלכה ג' והטור חושן משפט סימן רס"ו יעוין שם, ותו קשה לי איך הרב מוהר"ף זכרונו לברכה לא השינו בזה, ועיין בש"ס דמציעא דף ל"ג עמוד א' ויה לישנונו תנו רבנן כי תראה יכור אפילו כרחוק תלמוד לומר כי תפגע אי כי תפגע יכור פניעה ממש תלמוד לומר כי תראה ואינו היא ראייה שיש בה פניעה שיערו חכמים אחד משבעה ומחצה במיל והו' רוס עד כאן יעוין

שם, הרי מוכח דפסוק כי תפגע דיליף כי תראה ממנו קאי בישראל ודו"ק, וכעת צריך לי עיון.

ואחר ההיפוש ראיתי להמכילתא והילקוט בדרך משפטים על פסוק זה שיש מי שפירשו על הכותי ויש שפירשו על המומר ויש שפירשו על נר שהור לסורו ויש שפירשו על ישראל יעוין שם, ועיין בשבות יהודה בפירושו על המכילתא מה שכתב שם ודו"ק, וכפ"ו ל"ק עוד מה שהקי' ודו"ק.

בן נח, כתב מרן ז"ל בכ"ס פ"ג מהי מלכים הלכה י"ד והו' לישנונו וכיצד וכו' משם הרמב"ן זכרונו לברכה דבן נח אם אנס ופיתה בת הבירו נהני עליה יעוין שם בדברי קודשו, ותמידא לי מילתא טובא דהא איתא בש"ס דסנהדרין דף ז' עמוד שני דבני נח בעולת בעל יש להם אבל נערה מאורסה לא יש להם מדכתיב והיא בעולת בעל וכו' יעוין שם ואם כן איך אפשר שיהרג אם אנס או פתה בת הבירו וכעת צריך להתישב בדבר ודו"ק.

ביטול אסור, עיין להרב אשר לאביהם יצ"ו בדף י"ב עמוד ראשון שהביא דברי הרב ישעיהו החצר זכרונו לברכה דף מ"ט עמוד ראשון שכתב והו' לישנונו מצאתי בכפר כתיבת יד והו' לישנונו הנה ידוע מה שאמרו הבותינו זכרונם לברכה כי כשעשו ישראל את העגל היה בשעה ששית מהיום וילפי לה מכו בשש משעה, באו שש, וכדי לבטל האיפור צריך ששים, וכפ"ו זה כדי לבטל איסור העגל צריך שלש מאות וששים שעות כדי לבטל בששים, מה עשה הקדוש ברוך הוא תיקן להם לישראל ניר בשנה שבהם מ"ו ימים שבעת ימי פסח, אחד ישבעות, שבעה סוכות, הרי מ"ו ימים, ופ"ו ימים לילה ויום יש בהם שלש מאות וששים שעות, ועל ידי שמירת ניר כראוי מתבטלים בסי אותם שש שעות

שעות, עד כאן דברי ספר כתיבת יד וכו'. ותמה עליו הרב הנזכר וזה לשונו אך אמנם אחר המחילה רבה לא צדק בזה חס ושלום ולא אדע שכול איך שייך ביטול במעשה הענל דבהדיא אמרין בעבודה זרה דף ג' עמוד ראשון רבי שמעון בן מנסיא אומר ע"ז של ישראל אין לה ביטול עולמית וכו'. ותמה גם כן על הרב שער החצר שהעתיק דבריו ולא נרגש מזה והנחה בצ"ע. עיין שם באורך.

ואנכי העבד תמתי הרבה על תמיתו הנ"ל על הרבנים הנזכרים ז"ל דמה שאמרו רבותינו ז"ל עבודה זרה של ישראל אין לה ביטול לענין ליהנות ממנה בעצמה, והכא בעבודה זרה של הענל שעשו כתיב ויקח את הענל אשר עשו וישרוף באש ויפתן עד אשר דק וכו'. ומה שכתבו הרבנים הנזכרים הוא לבטל איסור העון בעצמו, ודווקא.

מערכת גימל

גמל. עיין להרב מעשה אברהם ז"ל בהך קליג עמוד א' וזה לשונו אך אמנם בענין אי בעינן כשרים ולא קרובים עיין למהר"י מינץ הביא דבריו הבאר היטב באבן העזר סי' קליג סעיף קיד על מה שכתב מרן ז"ל רנילים ליתן הגט במנין עשרה, כתב וזה לשונו עשרה והדיינים מן המנין ואפילו שיהיו בהם קרובים לאיש ולאשה או זה לזה אין בכך כלום מהר"י מינץ. עיין שם, מכואר יוצא דסבירא ליה דקרובים הדיינים מותרים להיות דייני הגט ולא דמי לדייני חליצה דדינא הוא דדיינים קרובים פסולים וכו' עיין שם, ואנא עבדא אחרי נעיד לא ידעתי מה ראה מייתי מדברי מהר"ם ז"ל שיכורים דייני הגט להיות קרובים דהאמת מוהר"ם ז"ל לא דבר בזה כלל כי אם כונתו על שאר העשרה חוץ מהדיינים אפילו שיהיו קרובים לאיש וכו' אין בכך כלום ודווקא, ודברי

מוהר"ם הנזכר ז"ל הוא בסימן י"א ובסימן ד' בסימן י"א בתחילתו כתב וזה לשונו להושיב שלשה דיינים שלא יהיו קרובים לא לאיש ולא לאשה ולא זה לזה, ועוד כתב בסי' ד' וטוב שיהיו שמה לפחות יורד בני אדם וכו' ישבו בדיינים ולא יהיו קרובים זה לזה ולא לאיש ולא לאשה וכו' עיין שם, ואם כן מה שכתב שיהיו עשרה במעמד בשנותנין הגט ואפילו הם קרובים לאיש או לאשה או זה לזה והדיינים מן המנין עיין שם אין כונתו על הדיינים כי אם על השאר ודווקא, כפי של מוהריק"ו ז"ל.

גמל עיין להרב יפה מראה על הירושלמי פרק התיב שהקשה על הא דאמרו בירושלמי אמר רבי אחא כתיב כי מלאה הארץ חמס, ומה היה חמסן הוה בינ נפיק מעין קופה מליאה תורמוסין והיו מתכוונין ונוטלין פחות משוי' דבר שאינו יוצא בדיינים, עד כאן, הקשה וזה לשונו תימא דבן נח נהרג על פחות משוי' ולא ניתן להישבון כדאיתא בבב"ד מיתות, ואם כן מה בין שוי' לפחות משוי' הרי עונשן שוה בכל, ועוד דמשמע מהכא דשוי' היו מוציאין בדיינין והלא לא ניתן להישבון, ויש לפירש דהיינו שלא יתכפר בהישבון כישראל, אלא ימות ומכל מקום בית דין מוציאין הנילה מהנולץ כשהיא שוי' שיש בה כדי השבה, ואף על פי שהיו חייבים מיתה אף על פחות משוי' לא היו חוששים מזה שלא היו דיינים דנין כנולץ במיתה כדון אשר ארהותיהם עקשים שלא כדון התורה, עד כאן דבריו.

ולא זכיתי להבין דבריו במה שכתב ועוד דמשמע מהכא וכו', והלא לא ניתן להישבון, דהא שאמרו לא ניתן להישבון הוא דוקא על פחות משוי', אבל כשהוא שוי' נהרג וניתן להישבון.

ועיין למהרשי"א ז"ל בחי' א' בסנהדרין דף ק"ח

ק"ח שהקשה קושית היפה מראה הנוכרת הראשוני ותירץ וזה לשונו ואפשר דהיינו דמסיק התם הלא ניסע יתרום כס ימותו ולא בחכמה יוצה לומר ולא בחכמת התורה. והיינו דלפי התורה בן נה נהרנ על פחות משויפ וזה שאמר התמס קם לממה רשע, התמס שעשו פחות משויפ כדי שלא יהיו נידונים עליו נצטרפו כל פחות ופחות משויפ ונעשו כמקל נדור ועמד לפני הקדוש ברוך הוא שיהיו נידונים עליו בדיון תורה שהנוי נהרנ עליו, עד כאן דבריו עיין שם.

ועיין עוד להרב כלי יקר ז"ל שפירש ותשחת הארץ לפני האלהים, היינו הדיינים כי היו נוזלים פחות משויפ שאין מוציאין בדיינים ועיני הדיין רואות ואין לאל ידו להציל דמעת העשוקים וכו', ובסיבה זו ותמלא הארץ חמס, עיין שם, וקשה לי דאם כן דאין הדיין נזקק לפחות משויפ וכמו שסיים בסוף דבריו, אם כן איך בן נח נהרנ על פחות משויפ. ויותר קשה לי גם כן שכך ראיתי במדיר שכתב שזה נוטל פחות משויפ וכו' עד מקום שאינו יכול להוציא סמנו בדיון, עיין שם, ונוכל לומר שכונת המדיר לומר שנוקקין אבל אינן יכולים להוציא הנזל כיון שהוא פחות משויפ.

ועיין למהר"ח בן עטר ז"ל שהביא קושית היפה מראה ומהרש"א ז"ל ועיין שם מה שתירץ.

ולכל הפירושים קשה לי דברי המדיר ודברי הירושלמי הנזכרים לעיל במה שכתבו שאינו יכול להוציא בדיינים, דמשמע שלא היו נוקקין להיטפל בדיון נזל שהוא פחות משויפ ואם כן איך משכחת לה בבני נח שיהיו נהרנים על פחות משויפ, ואפילו מהר"ח בן עטר ז"ל לא קשה ולא מידי.

גם ראיתי למהר"א ז"ל בספרו הבהיר עץ החיים הקשה קושיא זו ותירץ משם מהר"א

צמח על מה שכתב הרב המניד פ"א דגזילה דאף דאסור בישראל נזל כל שהוא היד שיקרא פחות משויפ למעוטי נטל קיסם לחצוץ שיניו אף דחצי שיעור אסור מהתורה אינו נכנס זה הקיסם לנדר חצי שיעור, ולפי זה אף דבן נח נהרנ על פחות משויפ, תורמוס אחד מאחר שנמכרין מאה תורמוסין בפרוטה, אינו נכנס לנדר פחות משויפ להתחייב מיתה דומיא דישאל לענין איסורא, ויחכן לפי שמנהג הקונה לפעום אם הם ראויין לאכילה כמו שאמרו המקיז דם ואין לו יין מותר לרמות ולפעום מכל אחד ואחד, כך היו עושים לפעום בפענתה שרוצים לקנות, ובנתם לנזול ועל ידי זה נתמלאה הארץ חמס, עיין שם. גרים, עיין להרב אבות הראש יציו חלק ראשון דף קנ"ג עמוד ג' שהביא דברי החיד"א ז"ל בברכי יוסף אורח חיים סימן קצ"ט אות א' שכתב וזה לשונו אלא דהיה אפשר לחלק בין הנדר מורע אברהם לאומר לאבותינו דבשלמא באברהם אשכחן דאקרי אב דכתיב כי אב המון נויים נתתך ואמטו להכי אפשר דכלהו גרים זרעו מקרו כדאית אמר ואת הנפש אשר עשו בחרן ובהא כולי עלמא מודו כי פליגי אי נר יכול לומר לאבותינו דמשמע אברהם יצחק ויעקב, ויצחק ויעקב לא אשכחן שהיו אביהם של גרים יעויין שם, והקשה עליו הרב יציו מלישון המדרש רבה כדר בראשית פסקי פ"ד שאמרו וזה לשונם יעקב גייר נזירים דכתיב ויאמר יעקב אל ביתו וכו' הסירו את אלהי הנכר וכו' ויתנו אל יעקב וכו', ביצחק לא שמענו והיכן שמענו רבי יצחק ותני לה משום רבי הושעיא רבה בשם רבי יהודה בר סימון כאן כתיב וישב יעקב בארץ מגורי אביו מנזורי אביו עד כאן, ולפי מדרש הנזכר הרי אשכחן גם כן ביצחק ויעקב שהיו אביהם של גרים, ואת זה אני תמיה להרב דחופש כל חדרי איך לא זכר

זכר דברי המדרש רבה הנזכר ויגדל התימה דאיתיה אחר זה מה שאמרו רבותינו ז"ל בית יעקב אלו הגרים שהביאו הרב קול הרמו בפרק ג' דנדרים והוה ליה להזכיר המדרש רבה הנזכר כי רבה היא עד כאן דבריו .

ואנכי איש צעיר לא ידעתי מאי קא מקשה להחידיא ז"ל דכל הו לא אניס ליה דלעולם מודה הרב ז"ל דיצחק ויעקב ניירו גרים וכמו שאמרו ז"ל במדרש רבה הנזכר אבל זה דוחקו שלא מצינו נקראו אבות כמו שמצינו באברהם דכתיב ביה כי אב המון וכו' עד שיצדק על זה שאמר הגר לאבותינו ושוב נגיש הרב ז"ל מהתרא שדרשו רבותינו ז"ל בית יעקב אלו הגרים ושמע מינה דנקראו על שם יעקב ואם כן מאי קא מקשה על החידיא ז"ל דהיה לו להביא ממדרש רבה הנזכר שאין ממנו ראיה שנקראו אבות כי אם שניירו דוקא ודבריו צריך לי עיון .

עוד עיין להרב הנזכר יצו בדף קל"ז ע"ד שהקשה להחידיא ז"ל כמה שכתב בבבלי יוסף ויד סיסן ר"ס אות ס"ב שיעלה ונכתב בהא דכתבו רבותינו ז"ל דהייב אדם בכבוד אחיו הגדול אם הוא הדין לאחותו הגדולה או לא . וגם הרב מהר"י חזן ז"ל בכפרו הנזכר חק"ל יורה דעה חלק ג' סיסן כ"ז דק"א ע"ג הביא ספיקו של החידיא ז"ל יעוין שם וכתב עליהם שנעלם מהם מה שאמרו במסכת עבודה זרה דף י"ז עמוד ראשון וזה לשונו עולא כי הוה אחי מבי רב הוה מנישק להו לאהתיה אבי ידיהו ואמרי לה אבי הדיהו ופירש רש"י ז"ל דרך בניא כשיוצאים מבית הכנסת מיד הוא נושק לאביו ולאמו ולגדול ממנו בארכותה או בפס ידו משום כבוד עד כאן דשמע מינה דחייב אדם בכבוד אחותו הגדולה ואחיו לאו דוקא אלא הוא הדין לאחותו הגדולה עד כאן דבריו . ולא ידעתי מאי ראיה היא זו דהא דעולא היה עושה כן לאו מדין חיוב אלא

משורת דרך ארץ ומשום הכי היה מספר בשבחו הש"ס שהוא היה עושה כן . ועוד דהש"ס בא לאשמעינן דלא היה תושב משום קורבא דעריות ועל זה סימו בש"ס ופליגא דידיה אדרידה דאמר עולא אפילו שום קודבה אסור משום כך כך אמרין נזירא וכו' עיין שם ואם מדינא הוא חייב בכבוד אחותו למה פליג דידיה אדרידה היה לו להש"ס לומר דשאני אחותו משאה עריות שהוא חייב בכבודה והוה ליה כמו אמו דלית בה משום קורבה דעריות . ועוד דרש"י ז"ל כתב דרך בני אדם כשיוצאים מבית הכנסת וכו' משמע שהבני אדם הם הנהיגו את עצמם לנישק ידי אב ואם ומי שגדול ממנו והוא אפילו איניש דעלמא ולא היו עושים זה מתורת חיוב דהא אפילו לפני אביו ואמו לא מצינו בשום מקום שחייבו רבותינו ז"ל שבכפל כל אחד ואחד שנישק ידי אב ואם זולת מדברי האר"י ז"ל שחייב לפי סודן של דברים שישק ידי אמו וגם זה הוא דוקא בלי שבת קודש כאשר כתב החידיא ז"ל בכפרו הבתיר מורה נאצבע יעוין שם . ודוק .

מערכת דלית

דירת ארץ ישראל עיין להרב באר יצחק ז"ל בדף ז"ן עמוד שני שהביא מה שכתב הרמב"ם ז"ל בהלכות מלכים פרק ה' וזה לשונו לעולם ידור אדם בארץ ישראל ואפילו בעיר שרובה גוים ואל ידור בחוצה לארץ ואפילו בעיר שרובה ישראל ישב היוצא לחוצה לארץ כאלו עוכר עבודה זרה שנאמר כי גרשונו היום וכו' עד כאן . וכתב הרב הנזכר וזה לשונו נשאלתי מאת התב"ס המרום כהר"י יצחק קרוישפין ז"ל שהוקי לו וזה לשונו מה שכתב רבינו שכל היוצא מארץ

כארץ ישראל כאלו עובד עבודה זרה משמע
 דהאיסור הוא דוקא מי שדר בארץ ישראל
 ויוצא לחוצה לארץ אף על גב דבישים אמרו
 סתם כל הדר בחוצה לארץ וכו' ונראה דדבר
 פשוט הוא משום דסובר רבינו דכיון דק"ל
 דמותר לדור בכל העולם חוץ מארץ מצרים
 ובין כתב רבינו ז"ל לעיל סמוך לזה אם כן
 מוכרחים דמה שאמרו בישים שכל הדר בחוצה
 לארץ הכונה היא שיוצא מארץ ישראל לחוצה
 לארץ, אבל מאי דק"ל טובא בלשון הישים
 ובדברי רבינו דהא מקרא דמייתי מדעיה משמע
 משם שאף על פי שיוצא מחמת סיבה דהיינו
 שהוא בורח מן הרודף הרי כעובד עבודה זרה
 ואם כן איך פסק רבינו באותו הפרק דאם היה
 בורח מן הרודף מותר לצאת מארץ ישראל
 ואם הדין כן דמותר לצאת לחוצה לארץ
 בכדיג אם כן היכי קאמר דוד המלך עליו
 השלום כי נרשנו היום וכו' וקושיא זו היא
 קשה בעיני עד מאוד ולא ראיתי בשום ספר
 עיו עד כאן, ועל זה תירץ לו הרב"י הנזכר
 ז"ל וזה לשונו מה שנכנס בתנ"ך זה הוא מפני
 שהבין דמשיר ז"ל לעולם ידור אדם בארץ
 ישראל שכל היוצא לחוצה לארץ כאלו עבד
 עבודה זרה נכנס בכלל איסור כמו שנראה
 מבין ריסי עיניו של החכם הנזכר ואינו כן
 דמשום זה אפילו איסורא ליכא אלא שנחשב
 לו כעובד עבודה זרה וכאן לא מיירי רבינו
 אלא בשבח ארץ ישראל כמו שאמרו גדולי
 החכמים היו נושרין וכו' והו' השבת למי שהוא
 דר בארץ ישראל ואחר כך מייתי העונש למי
 שדר בחוצה לארץ דהוי כעובד עבודה זרה
 ודי לו בזה ובין נראה מדברי רבינו שכתב
 ובפורענות הוא אומר וכו' וכל זה הוא דרך
 עונש אם כן מה איסור שייך בזה, ועוד דאם
 איתא דזה הדבר הוא נכ"ל בכלל איסור היה
 לו לרבינו ז"ל לכתוב זה לעיל בהלכה פי'
 אסור לצאת מארץ ישראל לחוצה לארץ וכו'

לפי שכל הדר בחוצה לארץ הוי כעובד עבודה
 זרה לכן לעיל דמיירי ר' לענין איסור והיתר
 דמותר לשכון בכל העולם חוץ מארץ מצרים
 כתב אחר כך דאסור לצאת מארץ ישראל
 לחוצה לארץ לעולם אלא ללמוד תורה ולישא
 אשה או להציל מן הכותי כמו שיצא דוד
 המלך עליו השלום וכל זה הוא על מנת
 לחזור כמו שדקדקתי ממה שאמר דוד המלך
 עליו השלום כי נרשנו היום היום דיקא אבל
 לא ספני זה לא יהיה נחשב כעובד עבודה
 זרה דישיבת הארץ הוא נרמא בנוקין כמו
 שכתבתי לעיל אבל כיון שהיה מוכרח לצאת
 מפני שלישה סיבות הנזכרים איסורא נמי ליכא
 כמו שמצינו נבי' דוד המלך עליו השלום עד
 כאן דבריו יעויין שם באורך.

ואנכי העבד תמיהא לי טובא הן על השואל
 והן על הרב המשיב ז"ל דזה הדין
 שכתב על דברי רבינו ז"ל שהוא פסק דאם
 היה נרדף מותר לצאת לחוצה לארץ ומשום
 הכי הוקשה ליה להחכם הנזכר מדוד המלך
 עליו השלום שהיה נרדף ועם כל זה נחשב
 לו כעובד עבודה זרה דין זה לא מצאתי
 בדברי רבינו כלל דרבינו ז"ל באותו הפרק
 היט כתב או להציל מן העכו"ם ולחזור לארץ
 ישראל וי"ד מותר מפני שהוא כמציל מידם
 ואי אפשר לפרש באופן אחר משום שצריך
 לו ללכת לחוצה לארץ להתדיין עמו כדיניהם
 אבל אם הוא נרדף דאפשר לו שלא לצאת
 לחוצה לארץ שאפשר לו שיחביא עצמו באחד
 מהסקומות באותה העיר וכמו שכתב הרב באר
 יצחק ז"ל הנזכר הוא בעצמו באותו הדרוש
 בדרך חין ע"ג דיה נמצא משם מהרי"ש יפה
 וזה לשונו ואף על גב דהיה בורח מעשיו
 ואין לך דבר שעומד בפני פיקוח נפש הוה
 אפשר לו להסתר ממנו בבאר שבע או בבית
 מדרשו של שם ועבר ואף על גב שהיה מצווה
 מאביו ואמו לא היה שומע להם לצאת לחו"ל
 דהוי

מערכת היא

הקדש עיין להרב חוספוט ריע אינר ז"ל בפרק ד' מסכת בבא מציעא משנה ט' על מה שכתב ריע ז"ל דההקדשות אין להם אונאה משום דאמר קרא אחיו ולא הקדש. כתב וזה לשינוי הכי איתא בסוגיא, וקימא לן הא אחיו כתיב בקרא דלא תונו איש את אחיו דמוקמינן באונאת דברים כדאיתא במסכתין דף נ"ח עמוד שני, ואמאי לא קאמר לעמיתך ולא תקדש דהא כל הנך קרקעות ועבדים ושטרות ממעפנין מהך קרא וכו' תמכרו וכו' מיד עמיתך, ואמאי לא נקט בהקדש גם כן הך קרא לעמיתך ולא דהקדש וצריך עיון עד כאן לשינוי, ואנכי העבר קשה לי טובא בדבריו ז"ל דקרא דאיירי ביה השי"ם שהוא באונאת דברים לא כתיב ביה אחיו אלא ולא תונו איש את עמיתו וראת מאלהיך, ומה שאמרו בש"ס דאחיו למעוטי הקדש הוא מפסוק וכו' תמכרו וכו' ולמה שהקשה דלמה לא י'פו לה מלעמיתך, עיין להרמב"ם ז"ל בהלכות מכירה על דין זה דהוא ז"ל מפיך לה מלעמיתך, ועיין להלכות ז"ל שם שהקשה עליו ועיין מה שתירץ הרב מרכבת המשנה אשכנזי ז"ל ויש מי שתירץ לזה דמי' נפל בדבריו ריע אינר ז"ל הנזכר ובמקום דמוקמינן באונאת דברים צ"ל באונאת ממון, ועם כל זה קשה דאפילו הכי למה ציין על דף נ"ח עמוד שני, ודו"ק.

מערכת חיות

חנוכה, ראיתי להרב בעל שם הדש ז"ל דף ז' ע"ד שהקשה על הרב פריה ז"ל שכתב בהלכות חנוכה סימן תר"ף אהא דכתב מהן אסור לקבוע הנרות בדלת, וז"ל דוקא בנרות של שמן אבל בנרות של שעווה לית

דהוי איסורא ואף על גב דלישא אשה נמי הוא או"ל ומותר לצאת לחוצה לארץ לישא אשה היה אפשר לו להביאה על ידי שליח וכו' יעויין שם שכתב זה החילוק כמה פעמים ואם כן הא דכתב הרמב"ם ז"ל או להציל מן הנזיים הוא דוקא בענין ממון דמוכרת לצאת לחוצה לארץ לרזון ולערער עמהם ואי אפשר לו בענין אחר ואם כן דברי השוא"ל והמשיב צריכים לי עיון.

גם מה שהשיב הרב באר יצחק ז"ל הנזכר דהוצא לחוצה לארץ אפילו איסורא ליבא אלא שנחשב לו כעובד עבודה זרה וזהו ענינו דוקא, שותיה דמר לא ידענא מי זוטרי איסור זה שחשבו אותו רביתנו ז"ל כעובד עבודה זרה והיאך כתב דזהו ענינו ואפילו איסור ליבא והרי מצינו כמה דברים שאמרו רביתנו ז"ל כל המתיהר באלו עובד עבודה זרה וכו' וכל המבזה את המועדות באלו עובד עבודה זרה וכמה דברים באלו נאסר בזה דזהו ענינו ואיסורא ליבא חס ושלוה דברים אלו לא ניתנו ליאמר שהרי מצינו במסכת אבות שאמרו המבזה את המועדות אין לו חלק לעולם הבא, באופן שדבריו ז"ל צריכים לי עיון.

והיא דכתב הרב יצחק קרישפין ז"ל הנזכר דמדבריו הרמב"ם ז"ל נראה דהאיסור הוא דוקא למי שהוא דר בארץ ישראל ויצא לחוצה לארץ וכו' כן כתב רש"י ז"ל בפירושו על התורה על פסוק לחת לבס את ארץ כנען דמפסוק זה הביאו ראיה ממנו בש"ס וכן דרשו גם כן בחורת כהניב על פסוק זה ואמרו ישכל היוצא מארץ ישראל לחוצה לארץ וכו' יעויין שם, ואם כן נזכר לומר שמה שכתב הרמב"ם ז"ל ואל ידור בחוצה לארץ וכיים שכל היוצא וכו' כונתו אל ידור בחוצה לארץ הוא פירוש אל יצא מארץ ישראל לחוצה לארץ שכל היוצא וכו' ועל זה מימי שפיר ראיה מדור המלך עליו השלום ודו"ק.

לית בהו משום מכבה ומבעיר עד כאן ואילו בתשובתו בסוף מ"ח סימן ט' אסר להוליד האבוקה לפני ספר תורה ביום טוב עד כאן. ותירץ על זה הרש"ה הנזכר ויל דמה שהתיר בהלכות חנוכה מ"רי בנרות של שעוה קטנות ומה שאסר בתשובה הוא באבוקות של שעוה גדולות כמו שנראה מלשונו שם עד כאן לשונו. ואני עברו חילוק זה לא יכולתי להולמו דהרואה יראה דברי הפרי"ח ויל בתשובתו הנזכרת בעיניו יראה דאין אפשר לחלק בזה שהרי כתב הפרי"ח וזה לשונו ומסתברא לי דאפילו שיביא אבוקה גדולה עד מאוד ולא שייך טעמא דהרא"ש ויל אפילו הכי אסור ואפילו תימא דשרי מה שאינו כן לעניות דעתי אפשר דאכתי יש לאסור מטעם גזירה גדולה אשו קטנה וכו' עד כאן דבריו ומה שאמר קטנה אפו גדולה הוא ט"ס יעו"ן שם. הרי מוכח מדבריו דבקטנה פשיטא ליה דאסור יותר מן הגדולה הפך דברי הרש"ה ויל באופן לא זכיתי לדבין דברי קודשו ויל.

ולישב דברי הפרי"ח ויל נראה לעניות דעתי לתרץ דיש לחלק בין אם הם קבועים בדלת ובין מי שנושא אותה בידו דמה שאסר בתשובתו הוא מדבר במי שאוהזה בידו דעל ידי שמנענע ידו תמיד האבוקה מתעקמת לצד השעוה ונתכת כמים ונפלא מה שהותך לארץ והוי פסיק רישיה. מה שאין כן אם הם קבועים בדלת ואור האבוקה עולה למעלה כיון שכן אין השעוה נתכת כמים מקודם פתיחת הדלת עד שנאמר דלאלתר בפתחת הדלת יפול מה שהותך לארץ ויהיה אסור משום פסיק רישיה דאפשר לו שיפתח הדלת ולא יפול שום טפה לארץ כיון שמקודם לא היתה נתכת כמים והחוש יעיד על זה. ודו"ק.

חמורו של רבי פנחס בן יאיר, ראיתי להרב מתנות כהונה בפירושו על מדרש רבה סדר

חיי ישרה פס' ס' על ענין חמורו של רבי פנחס בן יאיר שלקחו אותה הננב"ס וישבה אצלם שלשה ימים בלא אכילה והששו שמא תמות ותסרית המקום עליהם ושלתו אותה לדרכה וכשהגיעה לביתו של רבי פנחס צעקה והכיר בקולה ואמר להם תנו לענייה זו לאכול כי זה לה שלשה ימים שלא אכלה יהבו לה שעורים ולא אכלה באו ואמרו לו אמר להם תקנתנו אמרו לו אין אמר להם אפיקתון דמאי אמרו לו לא כן לימדתנו רבינו הלוקח זרע לבהמה פטורים מן הדמאי אמר להם מה איעביד לה מחמת על עצמה. עד כאן. ופ"י הרב הנזכר ויל תקנתנו התקנתם אותם בתרומות ומעשר יעו"ן שם. ותמיהא לי טובא דלפי דבריו שפירש תקנתון בתרומות ומעשר ועל זה השיבו לו אין שהרימו מהם תרומות ומעשר אם כן מה זה ששואל אותם אחר כך אפיקתון דמאי כיון שאמרו לו שהוציאו מהם תרומה ומעשר אם כן מה זה ששואל אותם. ותו קשה למה השיבו לו תשובה אחרת לא בן לימדתנו רבינו הלוקח זרע לבהמה פטור מן הדמאי בתהילה מאי כבור ולבסוף מאי כבור. ולולא פירושו לא קשיא ולא מ"דו שפירש תקנתון הוא הסירו הפסולת והאבנים מהם ואמרו לו אין שהסירו הפסולת ואמר להם שמא מה שלא אכלה הוא מחמת שהוא דמאי ועל זה השיבו לו לא כן לימדתנו רבינו וכו' וכמו שמוכח בהדיא זו המעשה בפרק קמא דחולין דף ז' יעו"ן שם ובעת צריך לי עיון.

מערכת טי"ת

טומאת אוכלים. הרמב"ם ויל בהלכות טומאת אוכלים פרק ב' הלכה ב' כל משקה שנפל על האוכל בתחילה ברצון בעלים אף על פי שאין סופו ברצון או שהיה סופו ברצון ואין תחילתו ברצון

הפירות הוכשרו לקבל טומאה כיון דניחא ליה בהו משום צורך תשמיש ד"א ורבינו ז"ל בא לאשמעינן דין אחר והוא דלא כענין שיהא ניהא ליה במשקין שנפלו על הפירות כלבד ולא הוה ניהא ליה במשקין אלו לשום תשמיש אחר שצריך שיהא ניהא ליה מתחילה ועד סוף בנפילתן על הפירות, וזה שכתב מרן ז"ל דהראב"ד משיג על רבינו מה שאין נראה כן מדבריו פה וחסר תיבת מה, ועל זה תירץ מרן ז"ל שמכל מקום הוא נלמד מדין כופה קערה וכו' רוצה לומר בהלכה גי כתב רבינו בפירוש דאם יהיה הענין כאופן הראב"ד ז"ל אינו מוכשר שכתב וזה לשונו היו המים שעל האדם ועל הפירות ועל הכלים תלושים כדצון ונגעו בהם אוכלים כרצון הוכשרו וכו' עד כאן, והשתא אתי שפיר מה שהשינו הראב"ד ז"ל דמהמשנה דריש מס' מכשירין משמע בהדיא דאם ניהא ליה במשקין אלו לצורך איזה תשמיש ואחר כך נפלו על הפירות שלא כרצון כלל לא בתחילה ולא בסוף עם כל זה הוכשרו כיון דהיה ניהא ליה בהו משום ד"א דהראב"ד מפרש למתניתין הכי וכמו שכתב הרי"ש ורש"י ז"ל אמנם הרמב"ם ז"ל רוח אחות אתו בפירוש המשנה הנזכר שהוא מפרשה דאם ניהא ליה באלו המשקין שיפלו על הפירות אפילו לא ניהא ליה בסוף אוי הוכשרו מה שאין כן א' הוה ניהא ליה באלו המשקין משום איזה תשמיש ואחר כך נפלו על הפירות וכשנפלו על הפירות לא ניהא ליה כלל כוונן זה לא הוכשרו הפירות כלל זהו מה שנראה לעניות דעתי לפרש בכונת דברייהם הנזכרים, ודווצרבותי לזה יען שראיתי להרב חוון נחום בפירוש המשנה כפרק קמא דמס' מכשירין שהבין בדבריו מרן ז"ל דהרמב"ם ס"ל כסברת הראב"ד ז"ל כמה שכתב מרן ז"ל ויש לפרש שמכל מקום הוא נלמד מדין כופה קערה וכו' רוצה לומר דמהתם משמע שס"ל כסברת

כרצון הוכשר נפל שלא כרצונו אינו מכשיר אפילו כלל הוא פירותיו מפני הסכנה או מפני הצורך והוא אין רצונו שיהיו כלולים הרי אלו לא הוכשרו כיצד הטומן פירותיו במים מפני הנכבים או הנותן פירותיו לשבולת הנהר להביאם עמו אינם מוכשרים עד כאן, וכתב הראב"ד וזה לשונו כל משקה שנפל על האוכל, א"א לא תימא שנפל על האוכל בתחילה כרצון אלא שאם רצה בו תחילה לשום דבר תלוש אף על פי שנפל על האוכל שלא כרצון ואין בו רצון לא בתחילה ולא בסוף הרי הוא מכשיר עד כאן, ומרן ז"ל הביא דברי הראב"ד וכתב עליו וזה לשונו משיג על רבינו שאין נראה מדבריו כן בכאן ויש לפרש שמכל מקום הוא נלמד מדין כופה קערה על הכותל שיכא בפרק זה עד כאן לשונו, ודברי מרן ז"ל סתומים וחתומים ונראה לעניות דעתי לפרש דברי מרן ז"ל והוא דרבינו כתב כל משקה שנפל על האוכל וכו' הבין הראב"ד ז"ל דבא למעוטי אם הוצרך לאלו המשקים לשום תשמיש ואחר כך נפלו על הפירות שלא כרצונו אינם מוכשרים דבעינן דוקא דניהא ליה באלו המשקים דוקא שיפלו על האוכלים ואז לא כענין דניחא ליה מתחילה ועד סוף אבל אם ניהא ליה באלו המשקים לצורך ד"א ובנפילתן על הפירות לא ניהא ליה לא הוכשרו ועל זה השינו הראב"ד ז"ל דאפילו לא ניהא ליה באלו המשקים בשנפלו על הפירות עם כל זה הוכשרו כיון דניחא ליה בהו לצורך ד"א ועל זה כתב מרן ז"ל דמה משיג הראב"ד ז"ל על רבינו ז"ל דמאן לימא לן דרבינו לא סבירא ליה הכי דלעולם אימא לך דרבינו נס כן סבירא ליה כן והא דכתב על האוכל לאו למעוטי אם ניהא ליה באלו המשקים לצורך ד"א ואחר כך נפלו על הפירות שלא כרצונו כלל מתחילה ועד סוף שאינם מוכשרים דלעולם ככהאי נזונא סבירא להם לרבינו ז"ל דאלו

כסברת הראב"ד ז"ל. ועל זה תמה הרב חזון נחום ז"ל על מרן דאיך יעלה על דעתו דהרמב"ם סבירא ליה כסברת הראב"ד ז"ל והא רבינו כתב בפירוש בהאי נווגא דבעינן גם כן שיפלו על הפירות ברצון והניה בציע יעויין שם. וחלילה לשוויה למרן שמעה בזה אמנם כפי מה שראיתי אני עני דברי מרן ז"ל נכונים כאשר יראה הרואה. וגם על פי זה אין מקום למה שכתב הרב מרכבת המשינה אישכנו ז"ל על מרן ז"ל שדבריו תמוהים יעויין שם ודו"ק.

מערכת יו"ד

יובל. ראיתי להרב אהלי יצחק ז"ל בחי' על מסכת ראש השנה דף ט' עמוד שני דיה בזמן שנוהג דרור בארץ נוהג בחוצה לארץ וכו' כתב וזה לשונו ומכאן קשה למה שאמרו בספר החינוך סדר בהר סיני דאין שילוח עבדים נוהג בחוצה לארץ אלא בארץ ישראל עד כאן. ואנכי איש צעיר לא מצאתי כתוב בספר החינוך דאין שילוח עבדים נוהג אלא בארץ ישראל דאדרבא מדברי החינוך בסוף מצוה שכ"ו מבואר בדבריו ששילוח עבדים נוהג גם בחוצה לארץ דכתב וזה לשונו מדיני המצוה מה שאמרו ז"ל שאין חיוב מנין זה וכו' ובזמן שהיובל נוהג בארץ נוהג בחוצה לארץ שנאמר יובל היא כלומר בכל מקום ובזמן שהיובל נוהג נוהג דין ע"ע ודין בתי עדי חומה וכו' עד כאן. ודבריו הם ממש דברי הרמב"ם ז"ל בפרק יו"ד מהלכות שמיטה ויובל הלכה ח' ושי' וכתב מרן ז"ל בהלכה ט' בזמן שהיובל נוהג וכו' בסוף פרק קמא דקידושין שלוח עבדים הובת הנוף היא כלומר ופשיטא דנוהג בחוצה לארץ וכו' יעויין שם. ואם כן גם דברי החינוך שתפס לשון הרמב"ם כונתו כן ואם כן היכן ראה הרב ז"ל להחניך דסבירא ליה דאין נוהג בחוצה לארץ. ואם

ממש בסוף מצוה שכ"ו ונוהגת מצוה זו בארץ ישראל כל זמן שהיובל וכו' זה קא' אתקיעת שופר דוקא. ואי ממש במצוה שכ"ח זה קא' אמצות קידוש ולא אשילוח עבדים כאשר עיניך תחזינה מ"שרים באופן דדבריו ז"ל צריך לי עיון. ודו"ק.

יום טוב. עיין להרב צרור החיים ז"ל בחי' להרמב"ם הלכות יום טוב פרק א' הלכה ה' שהביא דברי הירושלמי דשליה ביצה שאמרו בפירוש שההבערה מותרת אפילו שלא לצורך אויג מספוק לא תבערו. אש וכו' ביום השבת דא' דוקא לצורך אויג מאך אשר יאכל לכיג נפקא ועל פי לשון הירושלמי הנזכר הקשה על רבינו ז"ל והמי' דנתנו טעם להיתר ההבערה שלא לצורך הוא מטעם מתוך וכו' יעויין שם. ואנכי העבר לא מצאתי מקום לתמיהתו על רבינו והמי' ז"ל דמאחר דבהירושלמי הנזכר מצינו תנאים שחלקו על תנא קמא בזה והוא דרבי אבנא אמר תמן תני בית שמאי אוסרין ובית הלל מתירין וכו' ורי"א לא תאכור ולא תשרי יעו"ש והירושלמי הנזכר הביאו המ"ם ז"ל וכתב דכמו דבהוצאה פליגי בית שמאי ובית הלל אי אמרינן מתוך אוי"ל ולדעת בית הלל אמרינן מתוך היג בדין ההבערה ואף על גב דר"ז אמר בירושלמי לא תאכור ולא תשרי לא סמך עליו רבינו ז"ל כיון דבשי"ס דילן השוה אותם ואם כן מאי קא מקשה הרב ז"ל על רבינו והמי' ז"ל מדברי ת"ק דבירושלמי וצ"ע.

ג מה שהקשה הרב צרור החיים ז"ל על המ"ם ז"ל במה שכתב ושאר המלאכות שהן באכילה כגון שחיטה ואפייה ובישול אפי' עשאן שלא לאוכלם אינו לוקה כמו שיתבאר בפרק זה וכו' דמשמע מדבריו דהותרו מלאכות אלו שלא לצורך אכילה מתוך שהותרו לצורך אכילה וכו' וכיון שכן היינו טעמא דמאי ראי' מייתי המ"ם לדבריו לטעם מתוך ממש הרב לקמן

לקמן בדין טו' דהרי רבינו ישם תלה הטעם
הואיל ומקלעי ליה אורחים דנימ אם הוא
סמוך לחשיבה דליכא טעם דהואיל לקי ואילו
לטעם דמתוך הותר לנמרי עד כאן דבריו.
הרואה יראה רכבר קדמו בזה הלתימ זיל
בקושיא החמישית כמו שיעוין שם. ודוק.
יום טוב. מעשה שהיה כך היה שביום שביעי
של פסח בשעת פתיחת ההיכל
לקח שמש בית הכנסת ישעיה דולקת כדי
להראות לעם אותיות הספר תורה וכה שעתא
נוכרתי אני הצעיר שלפי דעת הרמיה מיה
בשאלותיו ומתרחיא זיל בספר חיים וחסד אסור
משום דעל ידי זה יפול טפות מן השעוה על
הארץ והייב משום מכבה ואמרתו להשמש
שיחזיר השעוה למקומה ויתפוס נר אהר במקומה
והוא מה שקורין (כאו) שהיה דולק וכנר זה
יכול ליהדר שלא יבוא לידי כבוי וכיני כיני
מצאתי שכבר נפלו טפות ישעיה על ידו סבהוין
והוא היה מנרם בצפורני ידו ואמרתו לו
שאסור לנרם ביום טוב וגם אם רוצה לאכול
פת בו ביום אינו יכול שהטפות הוצצים בנטילה
ובאותה ישעה היה מצוי אחד צורבא מרבנן
ואמר לו שאין שום חשש איסור אם ינרם
והשכתי לו שרכב זה הוא נראה לעניות דעתי
מהא דקימא לן בדיני כפר תורה שאם נמצא
טפת ישעיה על אותיות כפר תורה בשבת
שאסור לנררו וצריך להוציא ספר תורה אהר
והכא נמי כנדון דידן, והנה שורש דין זה
הוא בשולחן ערוך אורח חיים סימן שי"ב סיג
דמוחק דיו שעל הקלף או ישעיה שעל הפנקס
אם יש במקומו כדי לכתוב שתי אותיות הייב
עד כאן. וכתב הכאר היטב זיל משם הבית
חדש וזה לשונו ולכן צריך ליהדר בשנופף
ישעיה על הספר שאין לסלקו ואפילו נטף על
אות אחת לכר ואם נפל על כ' הייב חטאת
עד כאן. ובתשובת שבות יעקב חלק כ' סימן
ד' תמה על זה דמה ענין מחיקה שייך בזה

ומכא זה כתב דדוקא בפנקס שיש בו בית
קיבול ישעיה הוא אסור אבל בקלף אין כאן
חשש-איסור אלא אם כן רוצה להסיר השעוה
כאצבע וצפורני ידיו דאית ביה משום ממרח
אבל להסיר השעוה מן הקלף בענין שלא ינע
כה כידו או בצפורניו מותר עיין שם והסכים
עמו הרב יד אהרן זיל עיין שם. ועיין להרב
שכנהיג זיל ולענין הספר תורה אם בשר לקרות
בו אם נטף טיפה של ישעיה עליו ואירע
בשבת מה דינו כתבתי משפטו כסימן קמ"ג
סעיף ק"ט עיין שם עד כאן לשונו וכסימן
קמ"ג כתב וזה לשונו אך אם נתביש השעוה
שיובל להסירה בלאחר יד דהיינו שיכפול הגויל
של הספר תורה ועל ידי כן יפול כתב בתשו'
שבות יעקב שם שמותר ואין כאן משום ממרח
עד כאן לשונו. ועיין להחיד"א זיל בספרו
הכהיר ברכי יוסף סימן שי"ב אות ג' שהביא
דברי הבית החדש ומה שתמה עליו הרב שבות
יעקב זיל ומה שהשיב עליו הרב פנים מאירות
חלק כ' סימן קפ"ט והסכים לדברי הבית החדש
ועיין גם כן לתשובת הרב מעיל צדקה סימן
כ"ה. ועיין גם כן מה שכתב בספרו הבהיר
לדוד אמת סימן י"ב אות כ"א. נמצינו למדים
בענין סילוק השעוה מעל האותיות לדברי הבית
החדש היובו משום מוחק דהסרתה הוא מחיקה
ולדברי הרב שבות יעקב זיל הסרת השעוה
אין היובו משום מוחק אלא משום ממרח. ואם
יהיה האופן שיובל להסיר השעוה מעל האותיות
מכלי שינע בשעוה מותר. אבל לינע בשעוה
עצמה כדי להסירה אסור משום ממרח וחייב
חטאת. ועל כן לא פליגי אלא לענין חיוב
חטאת אבל כולי עלמא אית להו דאיסורא
מיהא איכא. ואם כן כנדון דידן שהיה מנררה
בצפורני ידיו לכולי עלמא אסור. ומה גם
כנדון דידן איכא איסורא אחרנא דכיון שנפלו
טפות השעוה על גב ידו וכנב ידו שכיה
שיער בשמנרר השעוה מעל גב ידו כהכרת
שיתלש

שיתלש שיער גם כן והיה ליה פסיק רישיה ולא ימות ואיכא איסורא משום תולש. ודו"ק.

מערכת כ"ף

כיבוד אב ואם, עיין להנאון חדיא ז"ל בספרו הבהיר דבש לפי

במערכת הא' אות ט"ל שהקשה על הסוד יורה דעה סימן ר"ם דכבירא ליה דאם אביו רשע פסור הבן מכבוד אב ואם מכה סוניא דיכמות שאמרו יש יכול אמר לו אביו לחלל את השבת ישמע לו תלמוד לומר איש אביו תיראו וכו' כולכם חייבים בכבודי עז כאן. ולפי סברת הסוד ז"ל אמאי אצטרך קרא ומה זה סמיכות הא אם אביו רשע פסור סכבוד אב ואם וזה שאמר לו אביו חלל רשע הוא וכדאי לא ישמע לו וזו ראייה לדעת הרמב"ם ז"ל שסובר דאפילו היה אביו רשע חייב לכבודו מדאצטרך הכתוב לאשמעינן דלא ישמע לו לחלל את השבת. ותירין על זה וזה לשונו ואפשר לומר ולישב לדעת הסוד והסמיג דסברי דאם אביו רשע פסור מכבוד אב ואם ופליגי על הרמב"ם ז"ל דאצטרך קרא כשהבן קבל שבת מבעוד יום דלדידיה הוא שבת ואביו עדין לא קבל שבת שהוא מבעוד יום ואו אומר שיעשה לו מלאכה והוא חלול שבת לגבי הבן הוה אמינא שישמע לו דאביו אינו רשע כי לא קבל שבת עדין ונס הצבור לא קבלו שבת קא מטמע לן דאל ישמע יו. אי נמי אפשר דמלאכה זו צריך לה אביו והוה אמינא דאתי עשה דכבוד אב ואם ודחי איסור שבת ואביו אינו רשע דסבר דרחמנא שריא לכבוד אב ואם קא מטמע לן ואין הכי נמי דאם אביו יאמר לו חלל שבת כלי צורך דאו הוא רשע לא אצטרך קרא דאינו חייב בכבודו. שוב ראיתי שכן כתב הרב המאירי ז"ל בפסקי יבמות על ד' ה' בסוף ועיין בחילוק הרשב"א

ז"ל עכ"ל הצ"ל יעויין שם.

ואני עני הדעת ולא בנת אדם לי תמיהא לי מלתא טובא על שני התירוצים שתירין הנאון ז"ל אתאן לתירוצא קמא ט"ש דאצטרך קרא להיכא שהבן קבל עליו שבת מבעוד יום ואביו עדין לא קבל דלגבי האב שאמר לו שיעשה מלאכה באותה שעה לא מקרי רשע בדבר זה הרואה יראה בסוניא דיכמות דף ה' ודף ו' שהביאו שתי ברייתות חדא אם אמר לו אביו לחלל את השבת יכול ישמע לו תלמוד לומר איש אביו תיראו ואת שבתותי תשמרו כולכם חייבים בכבודי ואידך בריתא הרי שאמר לו אביו הטמא או אל תהור אבידה יכול ישמע לו תלמוד לומר איש אביו תיראו וכו' כולכם חייבים בכבודי יעויין שם ואם בן בשלמא לבריתא קמייתא נובל לפרש שאביו אינו רשע דמשכחת לה ישבן קבל שבת מבעוד יום ואביו עדין לא קבל וכשאמר לו לחלל את השבת לא מקרי רשע בזה ולהכי אצטרך קרא שאף על פי בכגון זה לא ישמע לו אביו לאידך בריתא שאמר לו אביו הטמא או אל תהור אבידה היכי משכחת לה דדוקא לגבי הבן איכא איסורא ולגבי אביו ליכא איסורא ולא מקרי רשע והנס דיד הדוחה יכולה לדחוק דמשכחת לה באבידה שמצאה אביו זקן ואינה לפי כבודו ואם אמר לו אביו אל תהור לא מקרי רשע ברבר זה מכל מקום לגבי טומאה שניהם שווים ואם אמר לו ישטמא מקרי רשע בדבר זה ופשיטא שלא ישמע לו ולמה לי קרא ואם בן חזרה קושית הרב למקומה. גם את השני אתאן לתירוצא בתרא שתירין לדעת הסוד והסמיג ז"ל שהמלאכה שאמר לו אביו לעשותה בשבת יש לו צורך בה ולהכי אצטרך קרא אב"ה דאם אביו יאמר לו לחלל את השבת ואין לאביו צורך באותה מלאכה דאו הוא רשע ולזה לא אצטרך קרא דפשיטא דאינו חייב בכבודו. הרואה יראה דתירין

דחירויין זה יכולים אנתנו לומר לדעת הטור ז"ל אבל לדעת הסמ"ג ז"ל לא אתי שפיר תירויין זה שהרי כתב הסמ"ג ז"ל סוף עשין קי"ג וזה לשונו תניא יכול אמר לו אביו הטמא וכו' ולמדנו מכאן שבכבוד לעבור אינו נחשב רשע דברי הרב ודברי התלמיד דבמיש שאם היה נחשב רשע בדבור פשיטא שלא ישמע לו ויא היה צריך פסוק לזה ולא מצינו עונש בדבור אלא למסית בלבד שדבר לאחד לעבור עבודה וזה עד כאן דבריו. ואם בן לפי דברי הסמ"ג ז"ל אפילו אמר לו אביו לעשות מלאכה בשבת ואין לאביו צורך באותה מלאכה עם כל זה לא מקרי רשע משום דברי הרב וכו' ואם בן היה לו להנאון הדיא ז"ל לבאר דבריו שתירויין זה אתי שפיר דוקא לטור ז"ל ולא לסמ"ג ז"ל. עיין מה שציניתי לעיל על מה שהקשיתי אני הדף על תירויין שני של הרב ז"ל דלנבי אבירה אם אמר לו אביו שלא יחזור מה צורך יש לאביו בזה וכו' כנזכר לעיל אחר שכתבתי זה הפשתי בחילוק הרוטביא ז"ל ליבמות דף ו' שפירש דהא דאמר לו אביו הטמא פירוש לבשל לו במקום טומאה כשאי אפשר זולת בן. או שאמר לו אל תחזור אבירה זו ובשל לי או שהוטב לי יעויין שם והוא הדבר שציין עליו הנאון חדיא ז"ל ובוה לא קשיא ולא מירי. ועוד קשיא לי בתירוצא כתרמא מכה ההיא כדיתא שאמר לו אביו לא תחזור אבירה וכו'. וכו' לא יש לאביו צורך בה ועם כל זה אצטרך קרא והא למה לי קרא ביון שהוא רשע בדבר זה שאין לו צורך בה ואם בן עדין הקושיא של הנאון ז"ל במקומה עומדת וצריך לי עיון.

והנה נחזור לעיקר קושית הרב הנאון חדיא ז"ל שהקשה על הטור ז"ל דסבירא ליה דאם אביו רשע אינו חייב לכבדו מההיא סוגיא דיבמות דלמה לי קרא ביון שאמר לו לחלל את השבת הרי הוא רשע ופשיטא שלא

ישמע לו. כבר אני עני מצאתי להרב הגדול מהר"י אל נאוי ז"ל בספרו הבהיר שארית יעקב סדר קדושים הקשה כן על הטור ז"ל מפרק אלו מציאות שהביאו זאת הברייתא הנזכרת שם וכמו שהקשה הנאון חדיא ז"ל והבאתי דבריו ז"ל בדרוש שדרשתי על מעלת עפרת ראשי וצניף תפארתו אבא מארי זללהיה ועל מעלת אדונתי אמי זללהיה כנזכר לעיל באורך וכרוחב לך נא ראה ושם השבתי על דברי הרב מהר"י אל נאוי ז"ל דלא קשה על הטור ז"ל מההיא ברייתא הנזכרת דעייב לא קאמר הטור ז"ל דאם אביו רשע אינו חייב לכבדו אלא דוקא היכא שהחזק בעבירות כגון שעשה מעשה שגנב או נזל או חלל שבת וכיוצא אבל אם לא החזק ברשע ואמר לו לבנו לחלל שבת וכיוצא בדברים בעלמא לא מקרי רשע והבאתי ראיה לדברי מדברי הסמ"ג הנזכר לעיל ומשום הכי אצטרך קרא והשבתי גם כן על דברי הרב הגדול אליהו הכהן ז"ל בספרו הבהיר ולא עוד אלא, וכמו כן עתה יש להשיב על דברי הנאון חדיא ז"ל הנזכר. ואחר זמן רב אינה ה' לדי ס' מנרל חננאל וראיתי לו ברף ו' עמוד שני שהקשה על דברי מהר"י אל נאוי ז"ל כמו שהקשיתי אני הדף עליו יעויין שם.

והנה אנכי ראיתי להרב בעל מנרל חננאל ז"ל ברף הנזכר שהקשה לפי כבוד הרמב"ם ז"ל מההיא דחוקיה שנרר עצמות אביו על מטה שיה והוא מהרמב"ם שהודו לו חממים. ואף שהיה זה לאחר מיתה מכל מקום חייב הוא בכבודו כמו שכתב הרמב"ם ז"ל בפרק ו' מהלכות מדרים הלכה ה' ולפי דברי הרמב"ם ז"ל איך הותר לו לחוקיהו לבנות את אביו לגר את עצמותיו ואפילו שמת בלא תשובה. ותירין על זה וזה לשונו ואפשר לפרש דחוקיהו דנו לאביו כדן מסית יען שאחו בתי כנסיות ובתי מדרשות ולא הניח לישראל לעסוק בתורה וכיון

כיון שהוא מסית אינו חייב בכבודו כדתניא
 בברייתא עד כאן דבריו. ואנכי הצעיר תמיהא
 לי מלתא טובא בדברי הרב ז"ל דהן אמת
 שמצינו שפטרנו לבן מלכבוד את אביו אם היה
 אביו מסית כדאשכחן בברייתא ז"ל אם היה
 אביו מסית לעבודה זרה שאפילו כדבור בעלמא
 נקרא רשע וחייב מיתה בידי אדם וכמו שכתב
 הסמ"ג ז"ל כגזר לעיל אבל אם הסית לשאר
 עבירות לא משום דהיר ודהית דברי מי
 שומעים ואם כן אחר שמצינו שהפליג הרמב"ם
 ז"ל במצות כאו"א שאפילו הוא רשע חייב
 לאבדו איך חוקיהו המלך יקל במצוה זו ורנו
 לאביו במה שאהו בי"ב ובי"ט ומנעם מעסק
 התורה רבדני אדם אין עליו שום חיוב כדן
 מסית את חבירו לעבוד עבודה זרה דחייב
 מיתה בידי אדם ואין לך ביו"ן גרול מזה.
 ולעיקר קושיתו עיין להרב חיד"א ז"ל בספרו
 הכהיר דבש לפי מערכת האלי"ף אות ש"ל
 שהקשה זאת הקושיא וכתב וזה לשונו ושמעתי
 מהרב מהר"י סג"ל דבספר בני אהרן כתב
 דאברהם אבינו עליו השלום לא היה חייב
 בכבוד תרה דשלישה שותפין זכו ותרם ותר
 חלקו שמסרו לנמרוד עבד והיג אחו ותר
 חלקו שמסרו למו"ך כמו שאמרו בש"ס א"ו
 דבריו גרין ואני עני נראה לי דהא דחוקיה
 המלך עליו השלום שרי דהיה אחר מיתה
 ונתכון לכפרתו וניחא ליה לאביו באותו עולם
 להקל עונשו וכמו שכתבתי בעניתי בקוני
 פתיע פרק הנו"ף עיין שם ובהשמעות עכ"ל.
כבוד אחיו הגדול. עיין מאי דשי"ך לזה
 וגדפם לעיל דף ו'
 בטעות בדבור המתחיל עוד עיין להרב וכו'.
כתב ידו יוצא ממקום אחר. ראיתי להרב
 מירא דכ"א
 ז"ל בהילוקו על מסכת כתובות על דף י"ט
 עמוד שני שכתב על דברי התוספות דיה ואם
 כתב ידן יוצא ממקום אחר אין נאמנים ופסול

עדות דקתני לא שאומרים שעדין הם פסולין
 דאם כן אמאי אין נאמנים אלא פסולי עדות
 הוו או ועתה מורים שהם כשרים עד כאן
 דבריו. כתב וזה לשונו קשה דמה הפרש יש
 בין אומרים פסולים היו או פסולים הם עכשיו
 וכו' וראיתי לקדמונים ז"ל שפירשו דכשאומרים
 פסולים הם השתא הוה ליה פסול בגופן ואם
 כן אפילו כתב ידן יוצא ממקום אחר נאמנים
 דאגופן של עדים הם מעידים ונאמנים לפוסלן
 ולא תרי ותרי חשבנין להו דאניהו לא מהימני
 לאשוויי נפשיהו כשרים כי שני עדים פוסלין
 לרבנא ולא עדיף עדים החותמים ממה שאם
 היו עומדים לפנינו דהוו מצו אמרי פסולים
 הן. ואני הכא אחריהם נראה לי לפרש באופן
 אחר דכשאומרים פסולים הם עכשיו נאמנים
 משום דבעידותם פוסלים העדים בגופן ואין
 הכי נמי רממילא נפסל הישפר אבל כשאומרים
 פסולים היו והשתא כשרים לא באו לפסול
 העדים כלל אלא לפסול הישפר ומשום הכי
 אינם נאמנים מאחר שכתב ידן יוצא ממקום
 אחר ודו"ק עד כאן. ולא זכיתי להבין דברי
 קודשו דמה חידש על פירוש הקדמונים ז"ל
 דהו פירושם ודו"ק.

מערכת למ"ד

לחם הפנים. עיין לרד"ק ז"ל בפירושו
 על שמואל א' קפ"ט כ"א
 על פסוק ויתן לו הכהן קדש וכו' לשום לחם
 חז כיום הלוקח. שהקשה דאיך נתן אהימלך
 לרוד המלך עליו השלום לחם הפנים מאחר
 שביום השבת היו מחלקים אותו לאנשי משמר
 וכן דקדק דקרוקים אחרים. ותירק דלחם הפנים
 שנשאר מהצנועים שהיו מושכים את ידיהם
 ממנו מזה נתן לרוד המלך עליו השלום. זה
 תורף דבריו. ולא זכיתי להבין דברי קודשו
 דהא דהיו הצנועים מושכין וכו' זה דוקא היה
 אחר

ויום הכפורים אבל ראש הודש ופורים לא וכו' תימא בפורים לא תנהוג אבילות דכתיב ימי משתה ושמתה הא תני ר"י שמתה שאסור בהספד משתה שאסור בתענית וכן הנוכה ור"ח מ"הו מצאתי דלאחר שהתפללו ערבית בבית האבל בליל פורים בערב לעת קריאת המגילה מותר לילך לבית הכנסת דאפילו עבודה דקרוב ציבור מגילה דוחה אף על גב דעבודה דוחה שבת כדאמרינן בפרק קמא דמגילה כהנים בעבודתם וכו' מנבטלים ובאין לשמוע מקרא מגילה וכל שכן דדחיא אבילות דרבנן עד כאן לשוננו, ומדמייתי מינה ראייה לאבל בליל פורים משמע דהא דמבטלים הוא אפילו בקריאה דליליא, וכן ראייתי להי' עשרת זקנים בסיומן תרפו' אהא דכתב מרן ז"ל בס"ב מנבטלים וכו' כתב הילכך צריך כל אדם אפילו עסוק במצוה רבה לזיזתו בה ביום ובלילה וכו' וכן כתב הר"ן דמבטלים עבודה ותלמוד תורה לקרותה עם הציבור וכו' ע"י שם, וכן ראייתי להמנן אברהם בסיומן תרצי"ב סעיף ק"ו וזה לשוננו מפלג המנהג אחר שיתפללו ערבית וכו' ונראה דכל שכן לענין קריאת המגילה דהישגינן שמה תחטפנו שינה ויבטל מקריאתה שהרי יש בה שהות טובה וגם קריאתה חובה ספי' שהרי כל המצות נדחים מפניה וכו' ע"י שם באופן דדבריו ז"ל צריך לי עיון, וצריך להתישב בדבר בפוסקים ז"ל.

מגילה, ע"י להרב באר היטב באורת היים סימן תרי"ן סעיף ק"ד שכתב מ"ם המנן אברהם וזה לשוננו וכל יתד יקרא פסוק או שנים מתוך החובש בעוד שמכים המן כי אז אף שלא ישמע מהתון יצא כמיש ס"ד, עד כאן, וקשה לי דבסעיף די כתב מרן ז"ל מי שתופס בידו מגילה שאינה כשירה לא יקרא עם שליח צבור אלא שומע ושוחק, וכתב הבאר היטב סעיף ק"ג דשמה יתן השומע לבו לזה הקורא ולא לשליח צבור, משמע דהוא עצמו

אחר פטירת שמעון הצדיק שנשתלחה מאירה בלחם הפנים, אבל בזמן שמעון הצדיק שהיתה דברכה בלחם הפנים שאפילו מי שהיה מניעו כזית היה אוכלו ושבע ויש שאוכל ומותר לא דיו הצנועים מושכן את ידיהם כדאיתא במסכת יומא דף ט"ז עמוד ראשון וכל שכן בזמן דוד המלך עליו השלום.

עוד ראייתי להרב בלי יקר ז"ל בענין הנוכח שהביא ממדרש ילמדנו שנאותה שעה אבל דוד המלך עליו השלום מלחם הפנים לדעבוננו קרוב לשבעה סאים, ע"י שם, וקשה לי טובא דשיעור לחם הפנים כל חלה שני עשרונים וי"ב חלות הם קרוב לס"ו רטלין ושבעה סאים הם עולים קרוב לכ"ב רטלין, מלבד מה שאכלו שאר כהנים וא"ך אפשר דבר זה, ודו"ק.

מערכת מ"ם

מגילה, ע"י להנאון מוהר"י חון ז"ל בספרו הבהיר מערכי גב הל"ק א' דף ק"יט עמוד שני מה שפירש בנות הנושא ומבואר בדבריו באר היטב דהא דקימא לן מבטלין תלמוד תורה וכן שאר המצות בשביל קריאת המגילה הוא דוקא בקריאה דיממא אבל בקריאה דליליא אין דוחין שום מצוה של תורה משום דעיקר מצותה ביום יעו"י שם, ות"ס אני בזה דמלבד דלא מצינו להפוסקים ז"ל ראשונים ואחרונים שחילקו כזה בין קריאה דיממא לקריאה דליליא ומדסתמו משמע שאין הפרש בזה, עוד בה שמצאתי ראייתי להמרדכי ז"ל בפרק קמא דמגילה בסיומן תשפ"ה שכתב וזה לשוננו ונשאל לרבנו נרשום ז"ל מי שאירע לו אבל בפורים אם נוהג אבילות אם לאו והשיב כך דעתו נוטה שנוהג אבילות בפורים שלא מנו דבותינו ז"ל במשנה י"ם שאין אבילות בהם אלא שבת ורגלים וראש השנה

עצמו יכול לשמוע לשליח צבור אף על פי שקורא. עד כאן דבריו, וכונתו פשוטה דהיבא דליכא אחר ששומע יכול לקרות מתוך מגילה פסולה כיון שתמיד הוא קורא עם ההון וסומך על השליח צבור, וכן פירש הרב מחצית השקל, ואם כן קשה דמהיכן יצא מכאן דיוכל לקרות פסוק או שנים מתוך ההומש אף על פי שאינו שומעם מההון וצריך לי עיון.

מחייב זכר עמלק, הנה הרמב"ם ז"ל בהי מלכים פרק א' כתב

וזה לשונו שלש מצות נצטוו ישראל בבניסתם לארץ למנות להם מלך שנאמר שום תשים וכו' ולהכרית זרעו של עמלק וכו' ולבנות בית הבחירה וכו', ובהלכה ב' כתב שהכרתת זרעו של עמלק קודמת לבנין הבית שנאמר והיה כי ישב המלך בביתו והי' הניח לו מכביב מכל אויביו ויאמר המלך אל נתן הנביא אנכי יושב בבית ארום וכו', עיין שם, נראה לעניות דעתי אם יוכשר בעיני ה' לתת פעם למה מחייב עמלק קודמת לבנין בית המקדש בהקי מה שכתב הרב מהרח"ו ולהייה משם ר' האר"י ז"ל בענין פורים שבגלות בכל היו זיין אביא וכדי שיחזרו פכ"פ צריך הפלת הדורמיטא על זה אמר כדי שיסתלקו המוחין ממנו ויבנה פיצופה על ידי הבנת מוחין של ז"א ביה ויחזרו פכ"פ יבסוף גלות בכל כבר התחיל ענין תיקון זיין כדי שיחזרו פכ"פ וענין התחלה זו הוא כחי' הדורמיטא שנעשה או בימיהם וזיס הצלה העצומה שהיתה או לישראל, והמן הישע אוסטורלונוס גרול היה וידע בחכמתו ענין מיעוט השגחתו יתברך כביכול על ישראל בימים ההם להיותו בכחית השינה ולכן השב ועלה בלבו כי הזמן מוכן לאבד את ישראל וזה סוד וויכוח המן עם אחשוורוש אם יעלה בידם עצה זו והשיב לו המן ישנו עם אחד וכו' ודרשו רבותינו ז"ל ישן הוא אלוה שלהם, ולהיות כי הדורמיטא היא לשובתן של

ישראל כדי שתגמר הנקיבה מאחוריו ויחזרו פכ"פ וינאלו ישראל ויבנה בית המקדש, לכן התיעצו שניהם ב' בזמן ההוא שאלוה שלהם ישן יקרימו הם לאבד שונאיהם של ישראל ועל ידי כן לא יבנה בית המקדש, והנה אף בזמן הדורמיטא אין הנקיבה ישנה כי או מסתלקין המוחין מן ז"א ונכנסין בנקיבה כדי שיבנה פרצופה כדי לחזור פכ"פ, ובהכרח יש הארה והשגחה על ישראל מצירה וענין אותה הארה היתה מרדכי הצדיק ואבטר ועל ידם נישעו ישראל מן הצרה הגדולה ההיא, וענין ההארה הוא דע כי בזמן הדורמיטא דז"א לא בזכר נכנסין דמוחין דאימא בנוק' אלא גם המוחין דמצד אבא, ונודע כי יסוד אבא כשמתלבש ביסוד דז"א הוא מסתיים בסיום יסוד ז"א, ובחנת היסוד דאבא המתלבש בז"א הוא עשרת היסוד שהוא בחנת המלכות דאבא, ובשמתלבש יסוד אבא ביסוד הנוק' מחמת שיסוד הנוק' הוא נוקב"י קצר מוכרח שיסוד אבא יתפשט ויצא מחוץ ליסוד נוקבא ותתגלה הארתו בנילווי גמור לנמרי, ושורש נשמת מרדכי היתה מהצרה ההיא ועל ידה היתה תשועת ישראל בזמן ההוא, וזה סוד ומרדכי יצא מלפני המלך וכו', והשם יתברך ברחמי רצה שאותה ההארה המתחדשת בהיות המוחין דז"א תוך הנקיבה בזמן הדורמיטא דז"א לא תתבטל לעולם בכל שנה ושנה בימים ההם עצמם אף אחר הדורמיטא שחזורים זיין פכ"פ והמוחין הם בז"א ואין בחנת ההארה יוצאת או כלל והארת מרדכי מתבטלת לנמרי ונעלמה בפנים, רצה השם יתברך שבכל שנה ושנה בימי הפורים אף אם יהיו זיין פכ"פ תתגלה ההארה הנזכרת ולא תתבטל ותשאר קיימת ונרשמת בנוק' אף אחר הסתלקות המוחין ממנה וחזורים לז"א וזה סוד מה שאמר הכתוב וזכרם לא יסוף וכו' ות"ד בקיצור

ועל פי זה יעין שהשם יתברך צופה עתידות שעתיד

שעתיד שיקום המן ישו וירצה להשמיר שונאיהם של ישראל בסוף גלות כבל, ומה ימשך שלא יבנה בית המקדש, לפיכך ציוה איתם בכניסתם לארץ ושבתיחלה ימחו זכר עמלק מדה בנגר מרה ואחר כך יבנה בית המקדש, ודו"ק.

ועל

פי האמור ככל הנזכר אפשר לרמוז שזה רמז הכתוב והיה בהניח הי סבל אויבך וכו' תמחה וכו' דכיון שבכל שנה בזמן ההוא מתגלית אותה ההארה שהיא עפרת היסוד דאבא, לכן על ידי שישראל מתעוררים כתשו" על ידי כן יש יכולת בידם בהצטרפות יסוד הזכר דאבא למחות את עמלק, ופירוש את זכר, את פירוש עם, וזכר קרי כיה זכר בקמין, רוצה לומר תמחה עם זכר שהוא הארת יסוד אבא לעמלק, ודו"ק.

ועל

פי האמור לעיל כזה נבין ענין יואב שהרג הזכרים דוקא ואמ"ל והא בתיב תמחה את זכר עמלק ואמ"ל אכן זכר אקריון, ולבאורא הדבר המה על יואב ורבו אב"ל על פי הנזכר אתי שפיר דרכו של יואב לעולם אקריון זכר כסגול ורמו לו גם כן דקריון נמי זכר בקמין דלעתיד לכוא כשיתגלה הארת יסוד אבא ימחו זכר עמלק, ויואב לא שת לכו לסוד הדבר והכין הדב"ל כפשוטו שימחו הזכרים דוקא ובששאל לרבו ואמר לו זכר כסגול שק"ל ספסירא וכעא למקטליה וכו' ודו"ק.

מכול

ראיתי להנאון הרב הידיא ז"ל בכסרו הכהיר פני דוד בסדר נח שכתב על פסוק ויהי הנשם על הארץ וכו' וזה לשונו, המורה כיאר זה בדוחק ואני אכתוב כיאורו בקיצור כיון בחשון התחיל הסכול לירד עד ארכעים יום ומארכעים יום ואילך נכרו המים והיו הולכין וסוערין עד קין יום וקין יום הם המשה חדשים נמצאו קין יום כלים כיון כניסן וכו' בחדש השביעי שביעי לתשרי והוא ניסן, בחדש העשירי באחד לחדש נראו ראשי ההרים

עשירי לתשרי והוא תמוז, והי מקץ ארכעים יום שנחה התיבה ויפתח נח את הלון התיבה הנעשית לצוהר וישלח את העורב ויצא יצוא ושוב כי עדין לא נראו ראשי ההרים ואי אפשר שלא שהה בשליחות העורב שהרי כתיב יצוא ושוב עד יבושת המים אלמא היה משלחו וחזר ומשלחו, שהה עזר שבעה ימים ושלה את היונה, יש לנו ימים שנחה עד חדש העשירי שנראו ראשי ההרים ע"א יום ארכעים יום שהה ולא שלח העורב וכ"א יום בשליחות היונה הרי ס"א יום נשארו עשרה ימים לשליחות העורב ונשארו שני חדשים מחדש עשירי הוא תמוז עד כראשון באחד לחדש כאותן שני חדשים חרבו פני האדמה, ועתה לפי זה הפירוש יכוא כל המנין בין שני בין שביעי בין עשירי מתשרי, והמורה נחלק מאוד ופירש כי שביעי להפסקה ועשירי לירידה ודוחק גדול בין שביעי לעשירי, ועוד אמר כי מקץ ימים שנראו ראשי ההרים הוא אב ולא יתכן זה חדא שאם כן לא שהה בשליחות העורב כלל ועיקר שאינן כ"א יום בצמצום, ועוד כיון שנראו ראשי ההרים למה לא מצא מנות, זה תורף דבריו יעויין שם.

ואני בער ולא אדע ולא כינת אדם לי נוראות נפלאתי על הנאון ז"ל שדחה דברי רש"י ז"ל ודברי רש"י ז"ל הם כנויים על פי המדרש רבה יעויין שם אות כאות, וגם בענין שליחות העורב לא היה שום שהייה, ופירוש עד יבושת המים דרשו במדרש רבה עתיד צדיק אחד לעמוד וליכוש את העולם ואני מצריכו לו הדא הוא דכתיב והעורכים מביאים לו לחם וכשר וכו'.

תן קשה לי בפירוש הנאון ז"ל שפירש ששליחות היונה היה קודם שנראו ראשי ההרים אם כן פעם שנית מהיכן הביאה עלי זית וידע נח כי קלו המים, גם בפעם שבישית שלחה ולא יספה שוב אליו עוד, כיון שעדין

לא נראו ראשי ההרים שלאחר הכיא יום נראו ראשי ההרים וצריך לי עיון איך נעלם מהנאון זיל דברי המדרש רבה, ודו"ק.

מלאך גבריאל, כתב החדיא זיל בספרו הבהיר חומת אנך בחלק

י על דינאל גי על פסוק וריויה די דביעאה דמי לבר אלהין, כתב וזה לשונו אמרו ז"ר שהוא גבריאל שר הברד שצינן את התנור עד כאן, ונראה לי שהוא ט"ס וצ"ל שר האש כדמוכת בפסחים דף קי"ח עמוד א' שבתחילה רצה יורקמי שר הברד להצילם ואמר לו גבריאל אין נבורתו של הקדוש בריך הוא בכך שאתה שר הברד והכל יודעין שהמ"ס מכבין את האש אלא אני שר של אש ארד ואקרר מבפנים ואקדיח מבחוץ ואעשה נס בתוך נס וירד וכו' יעויין שם ודו"ק.

מאכלות אסורות, הרמב"ם פרק ד' מה' מאכלות אסורות היד

האוכל כזית בשר וכו' וכתב הרב המגיד ז"ל זה מתבאר בפרק בהמה המקשה דף ע"ה עמוד א' דלא בעינן חדשים אלא בחלב וכן משמע חתם עד כאן לשונו, וראיתי להרב מעשה דוקא שכתב על זה וזה לשונו ומה שכתב הרב הנזכר דלא בעינן חדשים אלא לענין חלב וכו' עד כאן לא ידעתי למאי נפקא מינה כתב זה דהא בין בבשר הנפל בין בחלב בפרק זה לא חילק רבינו בחדשים כלל ויש לישב ודו"ק.

ונראה לעניות דעתי דהיישוב טבואר משום דרבינו ז"ל הוציא דין זה מהא דאפילו רבי יהודה ורבי שמעון בן לוי לענין החלב של הנפל ואמרו שם איכא דאמרי כל היכא דלא כלו לו חדשיו לאו כלום הוא פירשו ואפילו חלבו אינו ענוש עליו כרת אלא חייב עליו מלקות דוקא משום נבילה כי פליגי היכא דהושיט ידו למעי בהמה ותלש חלב של בן תשעה חי ואכל רבי יהודה אומר חלבו כחלב בהמה וחייב עליו כרת משום דחדשים נרמו

רבי שמעון בן לקיש אמר חלבו כחלב חיה חדשים ואורא נרמי עד כאן, ורבינו פסק כרבי יהודה שכן פסק בפרק זה הלכה ג' דאם שלמו לו חדשיו אפילו נמצא במעי אמו חלבו אסור והייב עליו כרת יעויין שם, ומשום הכי הוצרך היה לומר דלא בעינן חדשים אלא לענין חלב ודו"ק.

הרמב"ם פרק ט' מהלכות מאכלות אסורות הלכה י"ז הבשר לבדו מותר והחלב

לבדו מותר ובהתערב שניהם על ידי בישול יאסרו שניהם כד"א שנתבשרו שניהם ביחד או שפ"ל חם לתוך חם או צונן לתוך חם אבל אם נפל אחד משניהם והוא חם לתוך השני והוא צונן קולף הבשר כולו שנגע בו החלב ואוכל הבשר השאר ואם אכל צונן לתוך צונן מדיח ההתיכה ואוכלה לפיכך מותר לצרור בשר ונבילה במטפחת אחת והוא שלא יגעו זה בזה ואם נגעו מדיח הבשר ומדיח הנבילה ואוכל עד כאן, וכתב מ"ן הכ"ס ז"ל וז"ל ופעם תיבת לפיכך קשה בעיני דאין לומר דקאי ארישא דקתני הבשר לבדו מותר וכו' דהא אפילו איסור והיתר לא מצינו שידא אסור לצרורן במטפחת אחת אם אינם נוגעים זה בזה ואפשר שפעמו לומר שכיון דצונן בצונן מדיח לפיכך היכא דקשרן במטפחת אחת אם נגעו זה בזה מדיח הבשר והנבילה ואוכל ואינו מיושב דמאי לפיכך הוא הוא עד כאן דבריו, וכתב על זה הלחם משנה ז"ל וזה לשונו ונראה לי לישב תיבת לפיכך שהוקשה בעיני הרב כ"ס בכה"ג כיון דצונן בצונן בהדחה סני לפיכך מותר לאדם לצרור בשר ונבילה במטפחת משום דאפילו אם יגעו בהדחה סני להו אבל אם הוה צריך קליפה כמו ברותה כשיגע זה בזה אז בודאי לא היינו מתירים לצרור במטפחת דחיישינן דילמא יגעו זה בזה ויבלעו זה מזה והא נפקא ליה לרבינו ממאי דקאמר צורר אדם בשר ונבילה דהיינו צונן בצונן

ויעל מערכת מ"ם נו"ן סמ"ך אליהו כא

ועיין במסכת כתובות דף ק"ג עמוד א' שאמר לו רבינו הקדוש לבנו רבן גמליאל בני נהוג נשיאות ברמ"ס וכו' שהקשו והא כתיב ואת יראי ה' יכבד ואמר מר זה יהושפט מלך יהודה כשהיה רואה תלמיד חכם וכו' ותירץ לא קשיא הא בצינעא הא בפרהסיא עיין שם ולא יש חילוק בין רבו ואביו לשאר תלמידי חכמים, וכן פסק הרמב"ם ז"ל בהלכות מלכים בפרק ב' הלכה ה', עיין שם.

נקיר, עיין למהר"ם אלשיך ז"ל סדר נשא אות י"ג ד"ה וזאת תורת הנזיר וכו' בסוף הלשון שכתב וזה לשונו על התורה אמר ורקיק אחר, כי התורה עולה תרי"א, ורקיק עולה תרי"ו ועם התיבה או עם הרקיק שהוא אחר עולה תרי"א עיין שם, וקשה לי טובא דתיבת רקיק עולה תי"ו ואיך אמר עולה תרי"ו וצריך לי עיון, ואפשר לומר על צד הרוחק שהוא טעות מדפיס וכן צריך לומר מן הסל ורקיק עולה תרי"א ועם עשר אותיותיהם עולה תרי"א ודויק.

בזונן כמו שאמרו בשים דמשמע דוקא צונן צורר אבל לא רותח עד כאן, ולא זכיתי להבין דברי קודשו דמה חידש לנו הלח"מ ז"ל על פירוש מרן ז"ל דהרואה יראה שיהו כונת דברי מרן ז"ל ובעת צריך לי עיון.

שם בפרק הנזכר הלכה ב"ג קערה שאכלו בה בשר ובשלו בה דגים אותם הדגים מותר לאוכלם ברותח עד כאן, וכתב על זה הלח"מ משנה ז"ל קערה וכו', ולכך כתב רבינו דאפילו בשלו וכל שכן עלו וכתב קערה שאכלו בה בשר כלומר אף על פי שלא בשלו בה אלא אכלו בה לבר וכו' עד כאן, תיבת אף על פי דחיק לה עלמא טובא דמשמע ל"מ בשלו שמותר לאוכלם ברותח אלא אפילו לא בשלו בקערה אלא אכלו בה לבר דהוה סיד לאסור הדגים שחבשלו בה אחר כך לאכלם ברותח אפילו הכי מותר וזה לא יעלה על הדעת להחמיר באכלו בה בשר יותר משבשלו בה ומוכרח דתיבת אף על פי הוא ט"ס ודויק.

מערכת סמ"ך

סוכה, ראיתי להרב מירא דכ"א ז"ל בחידושי למסכת סוכה על דף ד' ע"א ד"ה רש"י בדיה אם יש בה וכו' שבעה טפחים ומשהו דהיינו וכו' כתב וזה לשונו כתב מוהרשי"א וזה לשונו צ"ע דהוסיף כאן ולקמן נ"ב עמוד בשיעור סוכה משהו על שבעה טפחים מצומצמים וכו' עיין שם, ובאמת דקושיא מפורסמת היא ולי נראה לתרץ אדלקמן נ"ב עמוד דכתב בשיעור סוכה שבעה טפחים ומשהו משום דהתם לית בהו מחיצות ואמרינן חתוך והעלה מחיצה מזה העמוד והו נוד אסיק כמו שפירש הערוך ולהכי צריך משהו יותר על שבעה טפחים דהיינו מקום המחיצות כדי שלא יתמעט

מערכת נו"ן

נשיא שמחל על כבודו, האתי למהרשי"א ז"ל בהאי"נ כוף מסכת מכות דף ה' ואת יראי ה' יכבד וה' יהושפט מלך יהודה כשהיה רואה תלמיד חכם היה עומד מכסאו ומחבקו ומנשקו וקורא לו רבי רבי מורי מורי, כתב וזה לשונו ואפשר שזוה נתכוון לומר אבי אבי רבב ישראל וכו' שאסור למלך למחול על כבודו רק לאביו ולרבו כדאמרינן פרק קמא דקידושין, עד כאן, והרואה יראה שבפרק קמא דקידושין אמרו סתם אף על פי שאמרו נשיא שמחל על כבודו כבודו מחול מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול ולא הוזכר שלאביו ורבו יכול למחול על כבודו, עיין שם.

יתמעט משבעה טפחים ולעולם דשיעור סוכה שבעה טפחים דוקא וזה פשוט, אבל באיצטבא קשה ואפשר לתרין דמאחר דמהאצטבא ולהלאה פסול דמאחר דאין לו סכך דאנו רואין דהסכך הוי כאלו כותל עקום ולכן צריכים אהנו לחשוב כאלו הרופן על האצטבא ולכן בעינן משהו למקום אותו דופן דאם לא כן יחסר משבעה על שבעה אבל היה האיצטבא כנגד דופן האמצעי כשירה כל הסוכה אפילו מהאצטבא והלאה דהוי כפסל היוצא מן הסוכה כמו שכתב רש"י ז"ל עד כאן.

ושותיה דמר לא ידענא דמדבריו נראה דהא דהצריך רש"י ז"ל שבעה טפחים ומשהו באיצטבא דוקא אם היא מן הצד והיא פחותה מארבע אמות לכותל דאמרין בה דופן עקום רוצה לומר הסכך שחוק לאיצטבא חשבינן ליה כדופן עקום וחשבינן ליה כאלו יוצא מן האיצטבא לכן צריך שבעה ומשהו אבל אי האיצטבא היא כנגד דופן האמצעי מפורש יוצא כדבריו דאין צריך שבעה ומשהו, והרואה יראה דרש"י ז"ל שהצריך שבעה ומשהו כתב כן באיצטבא שהיא עשויה כנגד דופן האמצעי ואם כן לנבי איצטבא עדין קושית מוהרש"א ז"ל במקומה עומדת ודויק.

עוד ראית להרב הנזכר ז"ל בחידושו למסכת ביצה ב"ק א' עמוד א' על דברי התוס' ד"ה קס"ד דאפילו מאן דשרי וכו', וגם כן עיין להרב י"ד דוד ז"ל בחילוקו על הנזכר שהבינו דמוהרש"א ז"ל בא להקשות על מוהרש"ל ז"ל דאיך כתב דלדעת רב נחמן במסקנא דבהאי גולד גם כן פליג ריש והא מהתוספות דעידובין דף מ"ה עמוד א' ששמע דבגולד כגון מיא בעיבא אית ליה ריש דאסור ע"ע, ודחו דברי מוהרי"ם שיק' ז"ל שכתב דמוהרש"א ז"ל מביא כיעתא למוהרש"ל, ואני בער ולא בינת אדם לי לא זכיתי להבין דברי קודשו דהא כפי' סיים מוהרש"ל ז"ל בדבריו

דבגולד כהיג דמיא בעיבא מודה ריש דאסור, ואם כן לדעתם מאי קא מקשה מהרש"א ז"ל על מוהרש"ל והא כפי' כתב מוהרש"ל ז"ל דגולד כהיג דמיא בעיבא מודה ריש דאסור כמו שכתבו התוספות ז"ל ובעת צ"ע.

עוד עיין להרב הנזכר ז"ל שם על דברי התוספות דף א' עמוד א' ד"ה מנביהין מעל השולחן וכו' שתירין למה שהקשה מוהרש"א ז"ל דמאחר דאיכא סתמא דשער אפונין וכו' למה אמרו בשי"ס דנבי שבת סתם לן תנא כריש דתנן מחתבין את הרלוועין וכו' שהיא בסוף ולא הביא מההיא דשער אפונין שנזכרה קודם, ותירין הרב הנזכר ז"ל ועי"ל דההיא דשער אפונין לא אמרין שם דאתא כריש אלא מכה רישא דמנביהין ולהכי לא מייתי אלא רישא עד כאן, ודבריו מנומנמן במיש ולהכי לא מייתי אלא רישא ונראה שהוא ט"ס וצ"ל אלא סיפא ור"ל ההיא דמחתבין, אבל עם כל זה ק"ל כיון דסיס סתמא מתני' כריש את"ל דהוא מכה רישא הוה ליה להשי"ס לאתווי מינה, ודויק.

מערכת עי"ן

עבודה זרה, הרמב"ם בפרק ג' מהלכות עבודה זרה הלכה ה' העובד עבודה זרה כדרכה ואפילו עשה דרך כוון חייב כיצד הפוער עצמו לפעור כדי לבנותו או זרק אבן למרקו כדי לבנותו הואיל ועבודתו בכך חייב ומביא קרבן על שגתו עד כאן, וכתב מהן כימ' ז"ל העובד וכו' בפרק ארבע מיתות תנן הפוער עצמו לבעל פעור זו היא עבודתו ובגמרא הפוער וכו' אף על גב דמכוון לבנותה והזרק אבן למרקו אף על גב דמכוון לבויה למרנמיה ומפרש דבינו למתני' בשונג ולענין חיוב חטאת דאלו במזיד ולענין סקילה איא דהא מוטעה היא וכו' יעויין שם עד כאן וכבר

וכבר כל המפרשים ז"ל הלא הם בספרתם השינו למרן ז"ל בזה וכבירא להם דכונת רבינו במה שאמר חייב רוצה לומר סקילה יעוין עליו, ועיין גם כן להרב מעשה רוקח ז"ל שכתב וזה לשונו ולסברת מרן כימ ז"ל קשה מעובדא דפעור שנתהייבו ישראל מיתה אף שהיו מכוונים לבנותו, ועיין מה שתירץ הרב הנזכר לקושיא זו שלשה תירוצים יעוין עליו, ואני העבר נראה לעניות דעתי לתרץ על פי מה שכתב הרמב"ם ז"ל בפרק הנזכר הלכה ג' וזה לשונו ואזהרה של עבודות אלו וכווצא בהן הוא מה שאמר ולא תעבדם במה דברים אמורים בשאר עבודות הוין ממשתחוה וזובח ומקטר ומנסך אבל העובד באחת מעבודות אלו לאחד מכל מיני עבודה וזה חייב ואף על פי שאין דרך עבודתה בכך ביצה הרי שנסך לפעור או זובה למקור חייב שנאמר זובה לאפרים יחם בלתי להי לבדו וביחה בליל עבודה היתה ולמה יצאת לומר לך מה זביחה מיוחדת שעובדים בה לישם והייב הוובח לאל אחר סקילה עליה בין היתה דרך עבודתו בזביחה או אינה בזביחה אף כל עבודה שהיא מיוחדת לישם אם עבד בה לאל אחר בין שהיתה דרך עבודתה בכך בין שאינה בכך חייב עליה לכך נאמר לא תשתחוה לאל אחר להייב על ההשתחויה אפילו אין דרך עבודתה בכך והוא הדין למקטר ומנסך וזורק ומזבח אחד הוא עד כאן, והנה מצינו בפרשת פעור שכתוב וישב ישראל בשישים וכו' ותקראן לעם לזבחי אלהיהן ויאלץ העם וישתהו לאלהיהן וכו' ואם כן השתחוה לפעור ולזה נתחייבו הרנינה אבל לולא ההשתחויה מישום שפערו עצמם לפעור כדי לבנותו לא היו מתחייבים לפי מה שפירש מרן ז"ל בדעת רבינו ז"ל והנראה לעניות דעתי כתבתי ודויק.

שמות ממין אחד או משלשה אסור ומצטרפין רבי שמעון אומר שנים ושלשה שמות ממין אחד או שני מינין משם אחד אינם מצטרפין עד כאן, ופירש הרב דבינו עובדיה מברשנורה ז"ל תבלין שנים ושלשה שלשה איסורים חלוקים זה מזה קרי שלשה שמות כגון פלפלין של ערלה ושל אשרה ושל תרומה, אסור ומצטרפין, כלומר שמצטרפין יחד לאסור התבשיל שנתבשל בהם, או שני מינין משם אחד, כגון זנגביל ופלפלין ושניהם ערלה או שניהם תרומה, עד כאן, אבל הרמב"ם ז"ל בפרק י"י כתב וזה לשונו אמר כי כשיש שני שמות מתבלין או שלשה והם רק מין אחד כגון הסם הנקרא בערבי קאקלא שיש ממנה גדולה וקמנה ופלפל שיש ממנו לבן ושהור או שיהיו שלשה מינין אלא שיש להם שם אחד במינו הסיאה והוא עשב הנקרא בערבי סריינ ומינו הכרפס שהם מינים הרבה משונים ולהם שם אחד רוצה לומר שכל מיני הכרפס נקראים כרפס וכל מיני הסיאה נקראים סיאה והיו ענין אסור או שלשה ענינו אף שלשה מינים משם אחד כל מה שיהיה בזה הדרך מכלאי הכרם או ערלה או תרומה ונתבל בהם נאסר אותו דבר שנתבל בהם אף על פי שאין באחד מהם לבדו כדי לתבל והיו ענין אסור מצטרפין ענינו שמצטרפין אלו לאלו לאסור מה שנתבל וכו' והנהר שלא יעלה בדעתך שאין נקראים תבלין אלא המרקחות והדברים שריחן טוב כמו הזנגביל והפלפל ודומיהם אינו כן אלא כל דבר שמתבליים בו התבשיל כגון השומים והבצלים וכו' יעוין שם באורך, ועל כן לפי אלא בפ"י שנים ושלשה שמות שרבינו עובדיה ז"ל מפרשה שלשה שמות פירוש איסורים, ערלה ואשרה ותרומה, והרמב"ם ז"ל מפרש שלשה שמות ממין אחד כגון פלפלים שהוא מין אחד אבל יש להם שלשה שמות שחור ולבן וארוך אבל לכולי עומא הפלפלין אית בהו

ערלה, א"תא במסכת ערלה פרק ב' משנה י"ד וזה לשונו תבלין שנים ושלשה

בהו משום ערלה ואם כן שמע מינה דערלה נהגת בפלפלין והרמב"ם ז"ל פסקיה לרינא דמשנתנינו הנוכרת בפרק ט"ז מהלכות מאכלות אהורות הלכה י"ד וט"ז וט"ז ומה שיש לשאת ולתן בדברי הרמב"ם ז"ל הנוכר עיין למרן הבי"מ ולהלכה משנה ז"ל ולהרב מרכבת המשנה אישכנזי ז"ל יעו"ן עליהם, ועם שהרמב"ם ז"ל בחיבורו לא הזכיר פלפלין בפרק י' אבל כיון דבפרק י' הזכיר פלפלין ובחיבורו לא מצאנו בפירוש שכתב דפלפלין לית בהו משום ערלה אית לן למימר דמסכים הולך בחיבורו עם מה שכתב בפירושו ואם כן שמע מינה דסבירא ליה דנהג דין ערלה בפלפלין, ואפילו דלענין ברכה פסק הרמב"ם ז"ל בהלכות ברכות דמברך על הפלפלין בפהיא עם כל זה דין ערלה נהגת בהם דאינו תלוי זה בזה וכמו שכתב מהרשדים ז"ל בחלק יורה דעה סימן קצ"א יעו"ן שם.

ואם כנים אנתנו בזה סרה מהר תמיהת הרב פרי חדש ז"ל בליקוטיו על אורת ח"ס סימן ר"ב אות י"א שתמה על הרמב"ם ז"ל למה השמיש דין פלפלי רטבתא שחי"בם בערלה וכן ראיתי להרב יצחק ירנן ז"ל בח"י על הרמב"ם ז"ל בהלכות ברכות פרק ה' הלכה ז' שגם הוא תמה כן על הרמב"ם ז"ל יעו"ש. **וראיתי** להרב מראה הנגה ז"ל בחידושו ל'הרמב"ם ז"ל בפרק ז' מהלכות מעשר שני על מה שכתב הר"מ ז"ל בה' ב' הנוטע אילן מאכל ודעתו עליו שיהא סיני לנינה וכו' שפסק רבינו כרבי יהודה וכו' והעלה לדעת רבינו ז"ל שפסק כר"י מוכרת דהפלפלין לית בהו משום ערלה ולא סבירא ליה כר"מ שבאותה סוגיא דסבירא ליה דהפלפלין חייבים בערלה משום דהני תרי דיני זה הפך זה ותמה על מהרשדים ז"ל בתשובתו הנוכרת לעיל שפסק דהפלפלין חייבים בערלה וכן תמה על רבינו ירוחם ז"ל בח"ב נתיב כ"א שפסק כר"מ

דהפלפלין חייבים בערלה ואחר כך פסק הו"א דהנוטע לחיצון משום סיני והפנימי משום מאכל דהצד הפנימי חייב בערלה דהני תרי דיני סתראי נינהו והצ"ע ואנכ הביא גם כן שגם הרב מהר"ם בן חביב ז"ל בתוס' יוה"כ דף י"ב ג"ס כן תמה על מהרשדים ז"ל מהרי"ף והרמב"ם ז"ל שפסקו דעל הפלפלין מברך בורא פרי האדמה וכיון דביתכם בורא פרי האדמה אם כן לא ש"ך בהם דין ערלה, והרב מראה הנגה ז"ל תמה על מהר"ם בן חביב ז"ל דערפא מינה הוה ליה להכריח כן לדעת רבינו ז"ל וכו' יעו"ן שם.

ועל פי מה שכתבתי אני הדל לעיל סרה תמידת הרב מהר"ם בן חביב ז"ל מה שתמה על מהרשדים ז"ל וגם מה שתמה הרב מראה הנגה ז"ל על הני אשלי רבינו מהרשדים ז"ל ור"י ז"ל דהאמת אינו תלוי דין ערלה בברכה, ומה גם דמעיקרא לא מצינו ל'הרמב"ם ז"ל שכתב בפירושו איזה מיני אילנות חייבים בערלה ואיזה אילנות לא ש"ך בהם דין ערלה עד שנקשה עליו אמאי לא כתב דין הפלפלין בפ"י ודין הפלפלין היה כשאר אילנות הגם דלענין ברכה פסק רבינו ז"ל דמברך בורא פרי האדמה היינו משום דאינו עשוי לאכילה אלא כדי ליתן טעם בתבשיל ומשום הכי אם אכלו כשהוא רטוב מברך בורא פרי האדמה ודו"ק.

ואנכ ראיתי להרא"ז ז"ל אהא דכתב הרי"ף ז"ל בפרק כ"ד מברכין פלפלי רטיבתא בורא פרי האדמה ויבשתא ולא כלום דלאו אוכלא הוא, וכן זנגבילא רטיבתא מברך בורא פרי האדמה ויבשתא ולא כלום על כן כתב הרא"ז ז"ל באות ד' וזה לשונו כתב הרא"ש רב אלפס כתב פלפלי רטיבתא בורא פרי האדמה ולא נהירא מדפרוך מערלה ומשני הא ביבשתא והא כרטיבתא מכלל דרטיבתא בורא פרי העץ אבל בזנגבילא רטיבתא בורא פרי האדמה

האדמה יבשתא ולא כלום עד כאן. וכאות
 הי' שהוא מצויין על דין הונבילא כתב וזה
 לשונו הראש והפור וריו פליני על זה ואמרו
 כשהוא רטוב בורא פרי העין ושאר הפוסקים
 כרבינו עד כאן. ותמיהא לי טובא דסמוך
 ונראה באות ד' הביא דברי הראש ז"ל דבונבילא
 מברך בורא פרי האדמה. וגם הרואה יראה
 דהטור באימן ר"ב כתב בפירוש דונבילא
 רבינתא בורא פרי האדמה. וגם רבינו יונה
 ז"ל כתב גם כן בפירוש דונבילא רבינתא
 בורא פרי האדמה ואיך כתב דהראש והטור
 ורבינו יונה ז"ל פליני על דברי הר"ף ז"ל
 ואמרו כשהוא רטוב מברך בורא פרי העין
 ובעת צריך לי עיון אם לא שנאמר שיש א"ה
 ט"ס בדבריו.

עוד ראיתי להרב מראה הגונה ז"ל שם בדרך
 מינ עמוד ב' בדבור המתחיל עור ראיתי
 לרבינו יונה ז"ל בנתיב זה סמוך ונראה שכתב
 וזה לשונו עצי של ערלה מותרים כמו ששנינו
 עצי ערלה מותרים על כן כתב על זה וזה
 לשונו הן אמת נכון הדבר שהרי לא אסרה
 תורה אלא הפרי והטפל לפרי דהיינו הקליפה
 כדאמרינן בפרק כיצד מכריכין דף ל"ו עמוד
 שני וכו' אבל העצים מותרים וכן כתב הרשב"א
 ז"ל סימן אלף קפ"ה על שם הראב"ד ז"ל
 וכן כתב הר"ן ז"ל גם כן בפשיטות בפי' כ"ש
 נבי' היא דתנור שהסיקוהו בקליפי ערלה וכמו
 כן ראיתי להרמב"ם ז"ל בתשובותיו בספר פאר
 הרור סימן קי"ך שכתב כן בהדיא וזה לשונו
 ומה שאמרו תנור שהסיקוהו בקליפי ערלה
 מפני שהוא קשור עם הפרי והנרענין אסורין
 כמו שכתוב את פרו לרבות את כולם אמנם
 על העצים לא עלה על לב שום אדם מעולם
 עד כאן דבריו יעויין שם. והביא הרב מראה
 הגונה ז"ל ראייה מההיא דכתובות דף פ"י עמוד
 א' נבי' מתניתין דקתני המוציא הוצאות על
 גבסי אשתו וכו' שאמרו שם עבד ר"י עוברא

בחבילי זמורות דאריי אכלה ערלה שביעית
 וכלאים הרי זה חוקה. וגם הביא ראייה ממסכת
 בתרא דף ל"ו עמוד ראשון וכו' יעויין שם
 באופן שהדין זה שכתב ר"י ז"ל אין ספק
 כלל והדין דין אמת דעצי ערלה מותרים
 בהגאה וכמו שכתבו שלשה הרועים הנזכרים
 ברם מ"ש כמו ששנינו עצי ערלה מותרים לא
 ידעת' היכן מצא ברברי שום תנא במשנה או
 ברייתא דמשנו בדבוריהו כן להדיא ואם נאמר
 שכיון הרב להתיא ברייתא דמייתי תלמודא
 בפי' חוקת הא ודא' רוחק דזה אינו אלא לפי'
 נירסת דית ור"י הנרסי בברייתא היו חוקה וכל
 כ"ה הוה ליה לפרש. ואולי איכא למימד שכיון
 הרב ז"ל להתיא ברייתא דפרק כ"ש דף כ"ו
 עמוד שני דקתני תנור שהסיקוהו בקליפי ערלה
 או בקשין של כלאי הכרם הדש יותין ישן
 יוצן והשתא מדנבי ערלה תני תנא בקליפי
 ערלה ונבי כלאי הכרם תני קשין ולא כירינהו
 קתני להו בהרא מהתא תנור שהסיקוהו בקלפין
 וקשין של ערלה וכלאי הכרם שמע מינה
 דבהדיא ליה לתנא דברייתא דשנא ערלה מכלאי
 הכרם דבערלה דוקא קליפין אסורין אבל הקשין
 מותרים וכו' והוה שכתב כמו ששנינו וכו'.
 ושוב ראיתי להרב בשמ"ק שדביא ראייה להא
 דאכלה ערלה הרי זה חוקה מההיא דתנור
 שהסיקוהו בקליפי ערלה הא בקשין של ערלה
 לא עד כאן דבריו. והוה שכתב רבינו יונה
 ז"ל כמו ששנינו וכו' עד כאן לשונו. ותמיהא
 לי טובא אם על הרב מראה הגונה ז"ל אם
 על הרב בצלאל אשכנזי ז"ל שנרחקו הרבה
 למצוא פתח במשנה דעצי ערלה מותרים
 והוצרנו להוציא דין זה מההיא דתנור שהסיקוהו
 בקליפי עד כאן וכו'. מכת דיוקא כנזכר בדיה
 ולמה לא הוכיחו דעצי ערלה מותרים ממשנה
 ז' פדק א' דערלה וזה לשונו העלים והלולבים
 ומי נפנים וסמדר מותרים בערלה ופי' הרמב"ם
 ז"ל והביאו הרב תוספות יום טוב וזה לשונו
 הלולבים

הלולבים הם הענפים הרכים היוצאים לראשי
הבדים הקשים והם רכים מאוד עד כאן והיינו
מעמא דמותרים משום דכתיב וערלתם ערלתו
את פרוו והני לאו פרוו ננהו עד כאן, ופסקה
רבינו ז"ל בסוף פרק ט' מהלכות מעשר שני
הלכה י"ג יעויין שם, ואם בן קל וחומר
הדברים דאפילו אלו הרכים שהם ראויים לאכילה
עם כל זה מותרים משום דלא אסר הכתוב
אלא דוקא פרוו וקליפי פרוו מרבו את הטפל
לפרווי אבל הלולבים מותרים דלא אקרו פרוו
כל שכן עצי ערלה שאינם ראויים כלל לאכילה
דפשיטא שהם מותרים ועל זה כיון רבינו יונה
ז"ל וכתב כמו ששינונו עצי ערלה מותרים
ולמה לו להרב מראה הנונה זה להביא עדות
מרחוק מסוניה דכתובות ומסוניה דבבבא ולא
הביא ממשנה זו ובעת צריך לי עיון גם יש
עוד להביא ראיה יותר ברורה דעצים מותרים
ממשנה ט' פרק א' דערלה דאיתא התם נופעין
יחור של ערלה וכו', ופירש הרמב"ם והרי"ש
דעצים מותרים בהנאה והרמב"ם פסקת להאי
דינא בפרק י"ד מהלכות מ"ש הלכה כ' וגם
הטור ביורה דעה סימן רצ"ד וצ"ע.

עוד ראיתי להרב מראה הנונה ז"ל בד' מ"ג
ע"נ שהביא דברי הרמב"ם ז"ל פרק י"ד
מהלכות מאכלות אסורות הלכה כ"ד שכתב
וזה לשונו פת שבשלה ע"נ נחלים של עצי
ערלה מותרות כיון שנעשו נחלים הלך איסורן
עד כאן, וגם הביא דברי הרי"ף ז"ל בפרק
כ"ש שכתב וזה לשונו קערות וכוסות וצנחיות
שבשלן בעצי ערלה אסור וכו' עד כאן וכתב
וזה לשונו ואי ליכא מים בספרי הדפוס לא
ידענא מאי קאמרי רבנן דעצי ערלה מאן דכר
שמייה דהא ליכא נבייהו שום איסורא כלל
ובנמרא ל"ק האי דינא אלא בפת שבשלה
על נב נחלים של קליפי ערלה ולא בעצי
ערלה שהרי מותרים בהנאה ועכ"ל שפ"ל מ"ס
בספרי הדפוס וכמקום עצי ערלה צריך לומר

קליפי ערלה עד כאן יעויין שם באורך ועוד.
תמה על רבינו יונה ז"ל שהביא דברי הרי"ף
ז"ל בדמותו בצלמו ולא נרש מנה כלל יעויין,
ולדעתי אין צריך להניח כלל ולא קשיא
מידו על רבינו יונה ז"ל שהרי"ף
והרמב"ם ורבינו יונה ז"ל תפסו תיבת עצים
בלשון מושאל לקליפי ערלה כמו שמצינו
במסכת פסחים דף כ"ו שכתבו תנור שהסיקוהו
בקליפי ערלה וכו' אפה כו את הפת רבי
אוסר וחכמים מתירים ות"ל פלוגתיהו אי יש
שבת עצים בפת אי לאו ועיין גם כן להתוספות
שם ד"ה חדש יותין וזה לשונו קכ"ב יש שבת
עצים בפת והכא נמי יש שבת עצים בתנור
וכו' יעויין שם באורך, ואדמקשה על הרי"ף
והרמב"ם ז"ל תקיף על הסוניה בעצמה והתוס'
שם דעצים מאן דכר שמייהו ומוכרח לתרין
דהוא לשון מושאל וכמו כן לא נאמר לדעת
הרי"ף והרמב"ם ז"ל ודו"ק.

עבור י"ב חודש, עיין להרב נחלת בנימין
ז"ל בדף ס"ז עמוד א'
שכתב וזה לשונו ובאמת לדעת סדר עולם
דיששכר נולד ביו"ד באב, צריך עיון לדעת
הפוסקים דסבירא להם דהאשה ישאלך בעלה
למדיה ושהה שם יותר מ"ב חודש הולד
ממור דאי אפשר לוולד למשהא יותר מ"ב
חודש, ודלא כרבה תוספאה דסבירא ליה
דאפילו יותר מ"ב חודש אפשר לשהות תקשה
להו מזהר עולם הנוכח דיששכר נולד ביו"ד
אב, מעתה נהוי אגן וכו' שמע מינה דמשתחי
יותר מ"ב חודש והוי סייעתא לרבה תוספאה
וצריך עיון על ההולקים וכו', עיין שם, ובאמת
הרואה יראה במסכת יבמות כל בתר איפכא
דרבה תוספאה לא הכשיר אלא דוקא עד י"ב
חודש ולא יותר, ודו"ק.

וגם בסוף דבריו שכתב דאין האשה יולדת
אלא לרעיא וכו' יש נמוס בדבריו
שהקשה מיששכר דהרי מצינו יותר מ"ב חודש
והוה

דעל די בורגנין המובלעים בתוך שנעים אמה ושידיים הולך כדמוכת בפרק עושין פסין זה פירשו לפי פירוש רבינו תם ואחר כך דחו זה ואמרו ומיהו אין נראה שיהשב בית כעיר לנמרי ליתן קרפף לבית אחד בפני עצמו לרימ ולריה אליכא דרבנן ליתן לשני בתים בלא עיר קרפף לזה וקרפף לזה, רוצה לומר דלפי פירוש ר"ת בית שיש בו דיא נידון כעיר וכן שני בתים נידונין כשתי עיירות ולרימ בית שיש בו דיא נידון כעיר ונתנין לו קרפף וכן שני בתים נידונין כשתי עיירות ולריה אליכא דרבנן נתנין לכל אי קרפף אחד ועל זה כתבו דאין נראה לחשוב בית אחד כעיר אחת לנמרי וכן השני בתים וכו' ועל זה דקדק מוהרשיא ז"ל דלמה כתבו התוספות בתחילה דלדברי רבינו תם לאו דוקא נקטי רבנן שתי עיירות דהוא הדין עיר ובית היה לו לומר דהוא הדין שני בתים כמו שכתבו בסוף דבריהם לר"ת לא שנא בית אחד ולא שנא שני בתים דנדונין כל אחד כעיר ודחו דבריו ואמרו דאין נראה וכו' ועל זה תידין מוהרשיא ז"ל משום דלשני בתים שידונו כשתי עיירות לית להו ראייה בפירוש אלא מסברא כתבו כן אבל לעיר ובית על די בורגנין אית להו ראייה כמו שאמרו בפרק עושין פסין ודוק.

עשרת ימי תשובה, כתב הרמב"ם בהלכות

תפילה פי' יוד היינ זה לישונו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים טעה והתם בהם בכרכה נ' האל הקדוש חוזר לראש טעה והתם בעשתי עשרה מלך אורב צדקה ומשפט חוזר לתחילת הנרכה והותם בה המלך המשפט ומתפלל והולך על הסדר ואם לא נזכר אלא עד שהשלים כל תפילתו חוזר לראש אחד יחיד ואחד שלית צבור עד כאן, והרב מרכבת המשנה אל פאנדר' ז"ל כתב משם הרמ"ך וזה לישונו ציע אמאי לא יסמוך אתפילת שליח צבור וציע יעויין

והיה ליה למימר יותר מרעיא יום, עיש ודוק. **עיבור**, ראיתי להרב מירא דכ"א ז"ל בשיטתו למסכת סוכה על דף ג' עמוד שני על התוספות דיה ואין עושין אותו עיבור וכו' כתב וזה לישונו לא נקטי רבנן שתי עיירות דוקא דהוא הדין עיר ובית דעל די בורגנין וכו' עד כאן לשון התוספות כתב מוהרשיא ז"ל וזה לישונו ולא נקטי רבנן ספי דלאו דוקא שתי עיירות אפילו שני בתים כמו שכתבו בסוף דבריהם משום דלית להו ראייה להא אלא מסברא כתבו כן אבל לעיר ובית על די בורגנין אית להו ראייה כמיש כדמוכת בפרק עושין פסין עד כאן דבריו, ולא ידעתי מ"ק דהא בתוספות מאי דכתבו בסוף דבריהם הוא דאין נראה ליתן לשני בתים בלא עיר קרפף לזו וקרפף לזו ומאי מקשה דאמאי לא נקטי רבנן ספי דלאו דוקא שתי עיירות אפילו שני בתים כמו שכתבו בסוף דבריהם הא בסוף דבריהם אדרבא כתבו דאין נתנין קרפף לזו ובשלמא אי הוה כתב כמו שאמרו בפרק ביצד מברכין דף נ"ז נ"חא עד כאן, ואני אומר דדברי מוהרשיא ז"ל ברורים ונכונים ואדרבא דברי הרב מירא דכ"א ז"ל לא ידענא מאי קאמר והוא דהתוספות ז"ל כתבו שרית מקיים גירסת הספרים ומפרש דאין נתנין לזה הבית דין עיבור שבין שתי עיירות דלרבנן לעיר אחת בפני עצמה אין לה קרפף כדמוכת לא אמרו קרפף אלא בין שתי עיירות ואם היה לזה הכית ארבע אמות היה לו דין עיר אחת לתת לו קרפף כמו לעיר והיינו נתנין לבית זו ולעיר שאצלו שני קרפפות כמו בשתי עיירות לריה ולתייא בר רב קרפף אחת לשתייהן דעל כרחק לאו דוקא נקטי רבנן שתי עיירות דהוא הדין עיר ובית אלא אנב הנקט ר"מ עיר נקטי רבנן שתי עיירות דהא לתייא בר רב דאמר קרפף אחד לשתייהן ע"כ לא נקטי רבנן שתי עיירות דוקא דהוא הדין עיר ובית

כה ויעל מערכת עיין פ"ה אליהו

יעיין שם, וראיתי להרב אמר יוסף בהידושיו על הנוכח שהביא דברי מרכבת המשנה הנוכח וכתב זה לישונו ומצאתי כתיב בכתיבת יד יאחד מקדושים וזה לישונו ועיין להרב פרי חדש סימן קניד הביא משם הבית החדש דכתב משם רש"י שלא לסמוך על תפילה שליה צבור שאי אפשר שיכוין שישמע כולה ולא ידלג מלה אחת עיין שם עד כאן, וכתב על זה הרב אמריי ז"ל זה לישונו ולא דק דהרמב"ם כתב אחד יחיד ואחד שליה צבור ועל זה תמה הרמ"ך דאמאי חזר השליח צבור ויסמוך על התפילה שעתידי להתפלל וזה פשוט ירושי. ואני בער ולא אדע לא זכיתי לדבין דברי קדשו דכונת הרמב"ם ז"ל כמה שכתב ואחד שליה צבור כל ישר הולך מבין דבריו שאם טעה השליח צבור בחזרת העמידה ולא אמר המלך המשפט ולא נזכר עד שעקר דגליו חזר לראש ולא קאי אם טעה שליח צבור בתפלתו על תפילה שבלחש כאשר הבין הרב ז"ל והרמ"ך ז"ל קושיתו היא דוקא על היחיד, ונדולה מואת שהרמב"ם ז"ל בתפילה פרק יורד הלכה ב' כתב וזה לישונו אבל אם טעה שליח צבור כשהוא מתפלל בלחש אני אומר שאינו חוזר ומתפלל פעם שנית מפני שזרח צבור אלא סומך על התפילה שמתפלל בקול רם וכו' יעיין שם ואם כן איך נעלם מעיני כבודו דברי הרמב"ם הללו באופן שלא זכיתי להבין דברי קודשו וצריך עיון.

מערכת פ"ה

פיסול ספר תורה, עיין להרב מעשה אברהם ז"ל בדף ו'
 עמוד שני בענין רנ"ל הקי' שהיה דבוק נג של מטה ברנ"ל הארוך שהביא דברי הרב שבת של מי בקונטרס יעקב לחק שכתב על דברי החי שהכשיר שמעה בפשיטות סוגיא ערוכה בשבת דף קי"ד ע"א דפסולים הם דאמרין התם מיט' כרעיה דקי' תלויה דאי הדר ביה ליעול, וליעול בהך מסייע וכו' ואם איתא דכשרים ככהאי גוונא מאי פריך השי"ם וליעול בהך הא לא מצי עי"ל דרך משה א"ו דככהאי גוונא פסול, וסיים וכתב וא"ל תשיבני מדברי הרשב"יין חלק א' סימן ק' דמפקק להתיר דדוקא בנג כשדבוקה בו לבו מהם ולא כמו ניד דמוכת מגמרא דפסול מדרפוך בפשיטות וליעול בהך מצד ימין ומשמע דלעכובא בעינן הכי שתהיה פתוחה לצד ימין, עד כאן, ולא ידעתי איך נחה דעתו בזה בדברי הרשב"יין דמטוניה דמר אם איתא לדברי הרשב"יין דכשרים אם בן מהיכן יבנס הבעל תשובה ביון שאם היתה דבוקה מלמעלה כשר, ותו קשה לי על הרב מעשה אברהם ז"ל אמאי לא דחה דברי הרב שבת של מי מכה זה, ודו"ק.

פכה

יעיין שם, וראיתי להרב אמר יוסף בהידושיו על הנוכח שהביא דברי מרכבת המשנה הנוכח וכתב זה לישונו ומצאתי כתיב בכתיבת יד יאחד מקדושים וזה לישונו ועיין להרב פרי חדש סימן קניד הביא משם הבית החדש דכתב משם רש"י שלא לסמוך על תפילה שליה צבור שאי אפשר שיכוין שישמע כולה ולא ידלג מלה אחת עיין שם עד כאן, וכתב על זה הרב אמריי ז"ל זה לישונו ולא דק דהרמב"ם כתב אחד יחיד ואחד שליה צבור ועל זה תמה הרמ"ך דאמאי חזר השליח צבור ויסמוך על התפילה שעתידי להתפלל וזה פשוט ירושי. ואני בער ולא אדע לא זכיתי לדבין דברי קדשו דכונת הרמב"ם ז"ל כמה שכתב ואחד שליה צבור כל ישר הולך מבין דבריו שאם טעה השליח צבור בחזרת העמידה ולא אמר המלך המשפט ולא נזכר עד שעקר דגליו חזר לראש ולא קאי אם טעה שליח צבור בתפלתו על תפילה שבלחש כאשר הבין הרב ז"ל והרמ"ך ז"ל קושיתו היא דוקא על היחיד, ונדולה מואת שהרמב"ם ז"ל בתפילה פרק יורד הלכה ב' כתב וזה לישונו אבל אם טעה שליח צבור כשהוא מתפלל בלחש אני אומר שאינו חוזר ומתפלל פעם שנית מפני שזרח צבור אלא סומך על התפילה שמתפלל בקול רם וכו' יעיין שם ואם כן איך נעלם מעיני כבודו דברי הרמב"ם הללו באופן שלא זכיתי להבין דברי קודשו וצריך עיון.

ערבי פסחים, כתבו התוכפנות בתהילת פרק

ערבי פסחים זה לישונו אי גרסינן ערבי נחא ואי גרסינן ערב הא קשיא ערב ששוחטין בו פסחים אי נמי ערב פסח ראשון ושני עד כאן, וראיתי להרב בירך משה בן אדרת ז"ל דף כ"ה ע"ג בסוף דבור המתחיל רשיי בדבור המתחיל לא יאכל כתב וזה לישונו ומעתה קשה לי למה שכתבו התוס' בערבי פסחים דקאמר היינו פסח ראשון ושני

מערכת קו"ף

קדיש. עי"ן להרב מעשה אברהם ז"ל בדרך חי עמוד ראשון שעלה ונסתפיק בנוסח הקדיש אם יאמר לעלם לעלמי וכו' בלי תוכפת וי"ו או לעלם ולעלמי וכו' וס"ס וזה לשונו והנה מלשון מרן ז"ל בשולחן ערוך סימן נ"ו סעיף ג' נראה דקי"מ ל"ן דהגורסא בלא וי"ו שכתב וזה לשונו העונים עד לעלמי עלמיא בלבד טועים הם כי אסור להפריד בין עלמיא ליחברך. עד כאן. דמריהטא דלישנא שכתב עד לעלמי עלמיא וכו' ולא כתב עד ולעלמי עלמיא בתוספת וי"ו נראה דגירסתו היא לעלמי עלמיא. עד כאן. ולדידי קשה לי טובא דמה ראי' היא זו דזה שכתב מרן עד לעלמי וכו' אין מזה ראי' כלל ואדלכא מרן ז"ל בבית יוסף בפירוש כתב וזה לשונו ולי נראה שאין לשנות ממטבע שטבעו חכמים בשביל שום דרשה וכיון שקבלנו מקדמונינו לומר ולעלמי וכו' כל המשנה ידו על התחתונה. ושמעתי שיש מקי"מים גירסת ולעלמי וכו' משום כי תיבת שמה חסר יוד וכו' עי"ן שמי ובכתיב נוגא לא אמרינן שהור בו מרן בשהיש דהאי דינא שכתב מרן ז"ל הוא קאי למי שעונים עד יחברך ואין אומרים גם כן תיבת יחברך על זה אמר שטועים הם. ומה שכתב לעלמי וכו' לאו בדקדוק. ודו"ק.

קדושין צריך עשרה. כתב הרב באר צחק ז"ל בסדר ז"ח על פסוק ויאמר יוסף אל אביו בני הם אשר נתן לי אלהים בזה פירשו רבותינו ז"ל שהראה לו ישטר כתובה וקידושין וקשה דמנא להם לרבותינו ז"ל זה ותיירן דממלת בזה נפקא והוא על פי מה שכתב הסור אבן העזר סימן ל"ד שאריך שיעמדו בשעת הקידושין עשרה בני אדם ושני עדים מלבד היו"ד עד כאן. וגם צי"ן למה שאמר שם בסדר חיי שרה בטעני

פסח. עי"ן לרבינו מהרה"ו זיע"א בספר הכונות דף פ"א עמוד שני שכתב וזה לשונו גם בזה תבין מלת הבנת פסח מה ענינה. והענין יובן עם הנזכר כי הנה התבונה היא נהי' דאימא. והבינה היא הנית. ונמצא כי ראש התבונה הוא בכיום נהי' דבינה עם היות שבהיותם נכללים יחד בפרצוף אחד הנקרא אימא נקראת תבונה הנית דאימא בני'. ונמצא כי התחלת מקום הגדלות השני דו"א הניתוסף עתה בלי' פסח מה שאין כן בשאר לי"י ימים טובים ושבתות כנוכר. הנה שם במקום הפה של התבונה שהוא בני' שבה. וזהו לשון פסח פה פה סח. כי שם הוא הפה של התבונה וכו'. וגיב אמר מאיר כפי זה נמצא שעלי' לי"י פסח אינו אלא עד ראש התבונה דהיינו הנה דבינה. ואם כן איך אמר בפרק זה שאין חסר לו רק עליית הדיקנא. והרי חסר לו כל הצאי פרצופים העליונים דאוי"א. עד כאן. ולא זכיתי לרבי' דבריו דמה מקשה והרי חסר לו וכו'. דהרב אמר כי התחלת מקום הגדלות השני וכו'. והתחלה הוא מכאן ואחר כך לוקה כל החצאי פרצופים העליונים דאוי"א. אבל עליית הדיקנא דאי"א אינו עולה עד חג השבועות. גם ס"ס דבריו שכתב ואחר כך זכיתי ומצאתי למהרה"ו ז"ל בפרק נ"י משער י"ד שער או"א וזה לשונו או"א זה מחסד ולמטה וזה מנברה ולמטה ונמצא הנית דבינה ונהי' התבונה כנוכר בסוד לי"י פסח אך גיר הם אי"א עד כאן לשונו. לא הבנתי דזה גם כן כונת דבריו בכאן דכיון שעולה ולוקה פרצופי דאוי"א עילאין. ואוי"א עילאין מלבישים לאריך זה מחסד ולמטה ואימא מנברה דאי"א ולמטה. וכיון שעולה ז"א למקום נמצא שעלה למקום הנית דאוי"א ודבריו צריכים לי עי"ן. ודו"ק.

בענין זה וזה שאמר כיון שראה יעקב את בני יוסף ויאמר מי אלה לך כלומר אם הם ראויים וכשרים שאמר נתקדשה בהם על ידי כתובה וקידושין בדת ובהלכה ויאמר בני הם אשר נתן לי אלהים בזה היתה בנימטפרא י"ב דהיינו עשרה אנשים ושני עדים היו בדבר הקידושין בשעה שקידשתי את אמם בדת ובהלכה יעויין שם, והנה הרב ז"ל בסדר ויחי ובסדר היי שרה שנה ושי"ש דמלכר העשרה צריך שני עדים גם כן לברם בשביל הקידושין וצ"ל למה שכתב המור באר היטב כסימן ל"ד וסימן ל"ה, ולא ידעתי מנה ליה להרב ז"ל זה ההרואה יראה בשור סימן הזכר שלא הזכיר זה בל"ל אלא שצריך לברכת אידושין עשרה כאשר יעויין שם ומן העשרה הזכרים מחדים שני עדים לערות הקידושין כאשר יעויין שם ודו"ק.

פקדתי וכיוצא וסימן הוא שזה הדגש אינו מוליד אות אחרת אבל דגש הבא באמצע תיבה כמו ניכור בארץ הוא דגש חזק והוא מוליד אות כמו צדיק יעלה בפיו שני דלתין צדדיק וכן גבור ניכור ודגש זה הוא בא להשלים אות ההסירה מן השורש או מן הבנין כאשר יראה הרואה בספרי הדקדוק ואם כן הפוא ירפא הדגש שבהם הוא דגש חזק כיון שהוא באמצע תיבה ומוליד אות ועל זה כתב רבינו מוהר"ח ז"ל שרפואה שהיא על ידי כשר ורם בנזן זו הוא על ידי צער, לא כן מחצתי ואני ארפא והוא טרף וירפאנו הוא דגש קל שהוא אחרי שבא נח, ודו"ק.

מערכת שיין

שבת פיקוח נפש, עיין למטהרין ק' עטר ולחיה באור החיים

סדר כי תשא על פסוק ושמרו בני ישראל את השבת וכו' שפירש בו כמה אופנים, ואופן אחר פירש וזה לשונו או ירצה זה אימתי אמרתי לך לשמור איש ישראל אפילו בערך כבוד ישבת, דוקא לעשות, פירוש בארם שישנו בנדר עמוד לעשות, אבל מי שידא' לא יקום ולא יניע לשבת ולשמרו, הגם שרפואות אלו יועיל לשעות או לימים לא יחלל עליו שבת, עד כאן דבריו, ואני עברו אחר בקשת אלף מחילות קשה לי מונא מסוגיא דיומא ד' פיה בענין מי שנפלה עליו מפולת וכו' דקאמר שם מצאוהו הי מפקחין והקישו שם מצאוהו הי פשיטא, לא צריכה דאפילו להיי שעה, עד כאן, ופסקה הרמב"ם בפרק בי מהלכות שבת, וסור אורה חיים סימן שכ"ג אם כן מוכח ששם דאפילו ירעינן ביה דאינו מתקיים אלא שעה אחת או שתיים עם כל זה מפקחין, אם כן מאי שנא חולה מההיא דמפקחין, וכעת צריך להפש ברבני הפוסקים ז"ל, ועיין להנאון הדיא

מערכת רי"ש

רפואה, כתב הנאון הדיא ז"ל בספרו בהכיר דבש לפי מערכת רי אות ח"י וזה לשונו כתב הרב רבינו מוהר"ח ז"ל בדרשותיו כתיבת יד בפסוק אם יקום והתהלך בחוץ וכו' ורפא ירפא, דע כי רפואה הנאה לאדם על ידי ה' איננה על ידי צער ולכך אין הפיא דגושה אלא רפויה אבל רפואה הנאה על ידי אדם יש ברפואתה צער לכך ורפוא ירפא שני פס"ן בדגש, עד כאן דבריו, ולכאורה קשה דהכתוב מחצתי ואני ארפא וכתוב כי הוא טרף וירפאנו הולתם ויש לישב, ואמרו לי שהבניו בח"י ז"ל כתב בדברי מוהר"ח ז"ל עד כאן דבריו, ולעניות דעתי נראה לישב קישיא זו על פי ב"ל הידוע בחכמת הדקדוק שיש דגש חזק ויש דגש קל דגש הבא בתחילת התיבה או באמצע תיבה הבא אחרי שבא נח הוא דגש קל והוא לתפארת הקריאה כמו פקוד

הדיא בכפרו הבהיר ברכי יוסף סימן ששים
 שהביא כנרת הפוסקים שהוקו דברי התוספות
 בדה דף מיד דיה איהו מ"ת וכו' שכתבו
 דבעינן נוסס אף על פי שקימא לן רוב נוססים
 למתה אפילו הכי לעינן חילוף שבת מהללין
 עליו דלכבי פקינן אין הולכים אחר הרוב
 עיין שם.

ובני חכם עזרא יצו (ויל) תירין דלא קשה
 ולא מירי דנס הרב ז"ל שיר המסכים
 ביה דנס לחיי שעה מהללין וכנזכר לעיל
 ולכבי פקוח נפש אין הולכים אחר הרוב וכנזכר
 לעיל האומנם כונת דבריו היא לומר דהא
 דמהללין את השבת ס"ד היכא דיש צד מיהא
 דהוא חי לפי שעה דאוי הוא נקרא בנדר
 לעשות את השבת באותה שעה או מהללין
 עליו את השבת, אבל מי שודאי לא יקום
 ולא יניע לחיות כלל בשבת ולשמרו, רוצה
 לומר שודאי אינו חי כלל, או הנס שדפואות
 אלו הם דרכם שיועילו לשעות או לימים,
 עם כל זה ביה שודאי לנו שאינו חי כלל
 לא יהלל עליו השבת והו כונת דבריו ותו
 לא מירי, ועיין בספר סחצית השקל סוף סימן
 ששים שכתב בשם ת"ש דמהללין על הנוסס
 כמו שכתב הרב בית יעקב אם לא דהיה נוסס
 שלשה ימים דאו כבר מת דאוי אין מהללין,
 עיין שם, עד כאן דבריו.

שאלת תלמיד לרב, כתב הרמב"ם ז"ל
 בהלכות תלמוד תורה

פ"ק די הלכה ז' אין שואלין מעומד וכו'
 ועיין להרב מרובת המשנה ז"ל על הלכה זו
 שהקשה על רבינו ז"ל דהוא היפך שיש דיען
 והיפך הירושלמי הביאורו התוספות ז"ל במסכת
 בכורות דף ל"ו עמוד ראשון שאמרו עמד
 השואל וכו', ועיין להרב מעשה אברהם ז"ל
 בדה קפ"ב ע"ג מה שאסף איש מהור ממוהר"י
 אזולאי ז"ל מה שתירין על פי מה שכתב
 הרב מעשה רוקח על המשניות שמיש עמד

השואל וכו' פירוש שהיה להם איש מיוחד
 שכל מי שהיה לו שאלה היה מודיעו לזה
 וזה המיוחד לכך היה שואל את הרב על זה
 אמר דצריך לשאול מעומד לא כן אם איש
 פרטי רוצה לשאול את הרב צריך להתישב
 בדבריו ואם כן צריך לשאול מושב ועל זה
 פסק הרמב"ם שאין שואלין מעומד, עוד הביא
 לנו תירויין אחר מה שכתב הרב חסדי דוד
 על התוספתא בחלק ב' דף ס"ז עמוד א' וזה
 תורף דבריו בקיצור דלעולם השואל דבר צריך
 שיהיה מעומד כשיש דיען והירושלמי והרמב"ם
 והתוספות הם מדברים באופן אחר והוא דאין
 שואלים את הוקנים כשעדין הוקנים עומדים
 אלא עד שישבו הוקנים יעויין שם, והרב
 מעשה אברהם ז"ל הנזכר כתב דתירויין הרב
 חסדי דוד ז"ל דחיק ואתי מרחיק כי אין לשון
 התוספות סובל בן יעויין שם באורך.

ואנכי העבד קשה לי דלפירושי תירויין הרב
 חסדי דוד ז"ל מפורש יוצא דצריך
 השואל את הרב לשאול מעומד כשיש דיען
 ובהירושלמי אם כן כיון דרבר זה מוסכם משיש
 בבלי וירושלמי למח רבינו ז"ל לא פסקה כיון
 שהוא מדבר בסדר הנהגת התלמיד עם הרב
 היה לו לכתוב דהתלמיד צריך לשאול את
 הרב מעומד ואין שואלין את הרב כשעדין
 הוא עומד, וגם הרב מעשה אברהם ז"ל אמאי
 לא השיג על הרב חסדי דוד ז"ל מכת זה
 וכעת צריך לי עיון.

מערכת תא"ו

תענית, בענין דאין מתענים על שתי צרות
 והביאו ראה מסאק ונצומה ונבקשה
 מאלהינו על זאת, והקשו שהרי בכל יום אדם
 מתהנן בתפילת י"ח על כמה דברים, וכן כהאי
 נוונא ביום הכפורים מתפלל על כללות ישראל
 בבית קודשי הקודשים על כמה דברים, והרב

פרי האדמה זיל תירין שישי תילוק בין קודם שיבואו הצרות לאחר שיבואו הצרות: דקודם שיבואו הצרות יוכל להתפלל על כמה דברים, אבל לאחר שבאו הצרות ישמים בהלכתן הם ושלוס או אין מתענין אלא על אהתי זה תורף דבריו, והקשה מעלת חריו אביא יציו (גיל) על תירון זה ממדרש רבה איבה הבתי על פסוק על אלה אני בוכיה וכו'. שהקשו מאנשי משמר שהיו מתענין על המיוברות שלא יפילו וכו' ועל המניקות וכו' והא אין מתענין על שמים, ותירין דהני תרתי חדא היא, עיין שם, ואם כן שמע מינה דאפילו קודם שיבואו אין מתענין על שמים, וחם ושלוס נסתר מחמתו תירון הרב פרי האדמה זיל, ואם כן חזיה קושיתנו לדוכתה היאך אנתנו מתפללים על כמה דברים בבת אחת, ואחר חליפוש ראיתי להגאון חידיא זיל בספרו הבהיר כבר לאדן בדף קמ"ז עמוד א' שתירין וזה לשונו דלפי המדרש לא קשה מתפילה דאין מתענין קאמר, אבל תפילה בלי תענית דית לן בה, עיין שם.

ועל פי תירון הרב פרי האדמה זיל נראה לעניות דעתי שזה רמז הפסוק על זאת יתפלל כל חסיד אלך ולמדנו ממנה אחת ולא שמים זיל לעת מצוא, הוצה לומר בעת מצאות הצרה, רק לשמך וכו' ותיבת רק בא למעט שאם הוצה להתפלל על כמה דברים וזהו לשמך מים רבים כדי ישאליו לא יניעו יוכל להתפלל, ודו"ק.

תשמיש, כתב הרב הגאון חידיא זיל בספרו הבהיר ברבי יוסף הלך אי סימן רי"ט אות י"ב וזה לשונו כתב הרב כנסת הגדולה איתא בווהר שזהר אדם כשיוצא מבית הכנסת דלא ישמש כל אותה שעה וכו' עיין שם, ולא זכר שיר מאי דאמרו בניסין דף ע"י תנו רבנן הבא מבית הכסא אל ישמש עד שישהא שיעור חצי מיל ששר בית הכסא

מלזה אותו וכו', והביאה הרמ"ק רי"ב שני דשבועות עד כאן, ובגמתי פשוטה דלמה לו להרב כנסת הגדולה להביא משם הווהר מאחר דהוא תזמור ערוך בניסין ואמ"ל דמה שהוכרה הכנסת הגדולה להביא משם הווהר משום דלפי דברי הווהר מחסיר כל ההיא שעתא ולא די בחצי מיל כשיס דילן עם כל זה עדין קשה על הכנסת הגדולה דהיה לו להזכיר בתחילה מה שאמרו בשם דילן ואחר כך יאמר דלפי דברי הווהר צריך כל ההיא שעתא, וכן ראיתי להחידיא זיל בספרו הבהיר פתח עינים בחי על מסכת גיטין דף ע"י שכתב וזה לשונו והרב כנסת הגדולה אורח חיים סימן ר"ט הביא דברי הווהר הקדוש והיה לו להזכיר דבנמרין איתיה אך אמרו שיעור חצי מיל עד כאן יעו"ש. **וראיתי** להרב יד אפרים הנדפס מחדש בחי" על מנן אברהם בסימן הנוכר לעיל שהביא קושית החידיא זיל שבברכי יוסף ובתב וזה לשונו ולעניות דעתי מאי דקאמר אותה השעה לאו שעה ממש קאמר אלא רוצה לומר אותו הזמן קאמר ובלשון הווהר דלקמן שעתא חדא כתיב מילי וכו' וכמיש לקמן וכו' יעו"ש שם, נראה שהבין שקושית החידיא זיל על הכנסת הגדולה הוא משום דבשם דילן נראה חצי מיל ועל זה תירין דנס כונת הוהר במה שאמר ההיא שעתא רוצה לומר חצי מיל, ואחר המחילה רבה נעלם מהרב זיל מה שכתב הרב חידיא עצמו בספר פתח עינים שכונתו היא דלמה לו להביא משם הווהר מאחר דהוא פשוט בשם דילן וכפי זה מה הרווחנו בתירונו זיל שערין קושית החידיא זיל במקומה עומדת מאחר שכונת דברי הווהר הקדוש בשם דילן לא היה לו להכנסת הגדולה להביא משם הוהר ולהניח שים דילן באופן שדבריו צריכים לי עיון.

תשובה עיין להרב אמר יוסף זיל דף קמ"א ע"ד שהקר חקירת הכס בהא

ואו עון שלישי נעשה ראשון ומוחלין לו עליו וכן ר' נעשה ראשון וכו' יעויין שם. ור"ק.

תשמיש. עיין להרב שפ"ח סדר נח על פסוק וישלח את העורב ויצא ויצא ושוב שהיה חושדו על בת זוגו וכו'. כתב וזה לשונו נ"י"ט רה"פ על בת זוג של נח רוצה לומר שמשמש בת"בה. לפי שהעורב שמש בת"בה וכל הפוסל במומו פוסל לכן לא היה רוצה להיות פרוש גם הוא מזוגו. וכן הפ"י בנמרא. עד כאן לשונו. ולא ידעתי איך מתישב סירוש זה בנמרא שהרי כך אמרו בשי"פ ועוד אמר לו שמא לאשתי אתה צריך. אמר לו רשע במותר לי נאסר לי בנאסר לי לא כל שכן. עיין שם ור"ק.

בהא שאמרו ויל עבר אדם עבירה פעם א' מוחלין לו שנייה מוחלין לו וכו' אם חסא פעם רביעית אם מנלנלים עליו את הכל אויר מדי ואילך. וכיוצא לצד הראשון פסק הרמב"ם בפרק ב' מהלכות עבדים גבי עבד בהא דקימא לן חלה ג' ועבד ג' אינו חייב להשלים ואם חלה ר' חייב להשלים הכל. וכתב מהרי"ט ז"ל רח"ב גם כן להשלים השלשה ראשונות ולא תימא דדוקא שנה ר' רה"י שנים כבר התיר הכתוב עליהם וכו' עיין שם. וקשה לי טובא דמאי מספקא ליה להרב ז"ל כבר מבואר באר היטב בהרמב"ם בהלכות תשובה פרק ג' הלכה ה' דאם מעון ג' ואילך נמצאו עונותיו מרובים מוכותיו אם מענישין אותו גם כן על הראשונים ואם נמצאו עונותיו מעון ג' ואילך כנגד זכותיו או מוחלים לו לנמרי על הראשונים

דרוש להספד

לרב אשי אגן בסובלי חולאים מתנין לה. אמר רב ענן כל הקבור בארץ ישראל נאלו קבור תחת המזבח כתיב הכא מזבח אדמה תעשה לי וכתוב התם וכפר אדמתו עמו. ע"כ.

יבנו הבנים ויספרו לבנות על שמועה כ'. באה מפסירת מעלת עשרת ראשי וצ"ח ארונתי אשי הכי"ם הצדקת הכשרה. ניטלה האם מעל הבנים את"א עקרה עקרה. והן בעון עד שלא שקעה שמישה של צרה. זרתה שמישה של אחרת מפסירת מעלת עשרת ראשי וצנ"ף תפארתי הודינו והדרינו הנור והעשרה. ליבי למיז אי"ב זעק ב"א ב"א על שמועות רעות אומר ברוך דיין האמת את"א נזירה. ואחד הא"ש ואחד האשה ברי"א בהיובא לספור לצרה. ואת היותרת לן יאות למכבי לן יאות למספר

דרוש שדרשתי אני הצעיר על שמועות רעות שבאו תכופות בראשונה מפסירת מרת אמי תנצ"ב"ה הכי"ם וואת שנית מפסירת אבא טארי עשרת ראשי וצנ"ף תפארתי הכי"ם ודרשתי זה בפרשת פקודי שנת התרכ"ה ליצירה.

ואת מזבח העולה שם פתח משכן אהל מועד ויעל עליו את העולה ואת המנחה כאשר צוה ה' את משה, ויעל עליו את העולה ואת המנחה כאשר צוה ה' את משה.

איתא בשלהי מסכת כתובות וזה לשונו אמר רבי אלעזר כל הדר בארץ ישראל שרוי בלא עון ישנאמר ובל"א אמר שכן חז"תי העם היושב בה נשוא עון. אמר לו רבינא